

Akademie HUSPOL

CURRENT TRENDS OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH

COLLECTION OF ABSTRACTS

International scientific-practical conference

(Kunovice, Czech Republic, July 30-31, 2021)

Kunovice 2021

*Recommended for publication
by the Academic Council at
Akademie HUSPOL
July 28, 2021 (Protocol № 04)*

Current trends of modern scientific research : collection of abstracts of International scientific-practical conference, Kunovice, Czech Republic, July 30-31, 2021. Kunovice : Akademie HUSPOL, 2021. 91 p.

Актуальні тенденції сучасних наукових досліджень : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., м. Куновіце, Чеська Республіка 30-31 липня 2021 р. Куновіце : Академія ГУСПОЛ, 2021. 91 с.

ISBN 978-80-907587-2-8

The collection of abstracts contains the reports of participants of the International scientific-practical conference "Current trends of modern scientific research", which was held by the Akademie HUSPOL (Czech Republic) with the assistance of the NGO "European Institute for Further Education" on July 30-31, 2021. The conference is dedicated to solving current problems in ensuring innovative development and finding ways to improve the legal practice of Ukraine and the Czech Republic.

Sbírka obsahuje materiály zpráv účastníků mezinárodní vědecko-praktické konference „Současné trendy moderního vědeckého výzkumu“, kterou uspořádala Akademie HUSPOL (Česká republika) za pomoci nevládní organizace „Evropský institut postgraduálního vzdělávání“ 30.-31. července 2021. Konference je věnována řešení aktuálních problémů při zajišťování inovativního rozvoje a hledání způsobů, jak zlepšit právní praxi Ukrajiny a České republiky.

Збірник містить матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні тенденції сучасних наукових досліджень», яка була проведена Академією ГУСПОЛ (Чеська Республіка) за сприянням ГО «Європейський інститут післядипломної освіти» 30-31 липня 2021 року. Конференцію присвячено розв'язанню актуальних проблем в забезпеченні інноваційного розвитку та пошуку шляхів удосконалення правової практики України та Чехії.

ISBN 978-80-907587-2-8

©Akademie HUSPOL, 2021

© I. Kopotun, 2021

© S. Petkov, 2021

Mgr. Pavel Polián

JEDNATEL, STATUTÁRNÍ ZÁSTUPCE AKADEMIE HUSPOL

Уважаемые коллеги!

Искренне поздравляю Вас с началом работы Международной научно-практической конференции «Актуальные тенденции современных научных исследований»!

Мне приятно, что организаторами конференции выступили Академия ГУСПОЛ и Общественная организация «Европейский институт последипломого образования», ведь мы выпускаем будущих юристов и повышаем квалификацию высококвалифицированных специалистов.

Сегодня в современном мире существует множество проблем, которые должны затрагивать мысли всех тех, кто имеет отношение к научным исследованиям. Реальные проблемы, которые возникают перед человечеством, куда более сложные, чем научные. Современная наука не в состоянии их кардинально решить. Важной причиной этому является разобщенность научных дисциплин. Элементарная синхронизация научных исследований дала бы действующий эффект.

Целью нашей конференции является именно разработка теоретических и практических аспектов обеспечения междисциплинарности научных исследований в контексте глобального развития и выделение конкретных мер обеспечения таких исследований на базе существующего международного опыта.

Вместе с Вами, дорогие коллеги, мы обоснуем основные теоретико-методологические подходы к развитию междисциплинарных научных исследований в условиях глобальных опасностей и угроз.

Учитывая то, что научная конференция является не только возможностью для обмена мыслями и апробирования своих теоретических

GREETINGS

наработок её участниками, но и прекрасным поводом для новых знакомств, надеюсь, что у Вас будет возможность для неформального общения с целью обмена опытом для решения в дальнейшем существующих проблем.

Радует то, что к работе на конференции откликнулись как отечественные, так и зарубежные ученые. Важно, чтоб научная дискуссия стала плодотворной для ученых, преподавателей, докторантов, аспирантов, магистров, а её результаты имели реальную общественно-политическую пользу.

Игорь Копотун

Доктор юридических наук, профессор, Заслуженный юрист Украины,
Проректор с международных связей Академии ГУСПОЛ

Уважаемые коллеги!

Сегодня мир в целом переживает непростые времена. В современных условиях, наполненных общественно значимыми, а иногда и трагическими событиями, проведение Международной научно-практической конференции «Актуальные тенденции современных научных исследований», является знаковым событием для международного права, управления, философии, педагогики и других дисциплин.

Междисциплинарные исследования становятся активно растущей современной научной областью. Как правило, под этим понятием скрывается решение научных проблем путем интеграции знаний и методов из различных научных областей. Именно такие исследования рассматриваются в качестве одной из возможностей для совершения научных прорывов и разработки принципиально новых способов решения важнейших проблем современности.

Общемировой опыт демонстрирует, что без тесного сотрудничества между учеными разных направлений, развитие современной науки является практически невозможным. Дискуссии и переговоры с европейскими, отечественными и американскими коллегами показывают, что так называемые «чистые науки» не имеют никаких шансов получить финансирование со стороны научных фондов и т. п.

Сегодня проблема развития науки в целом не только сохранила свою остроту, но и ещё больше активизировалась в связи с новыми вызовами, опасностями и угрозами, которые становятся всё более глобальными. Вместе с традиционными опасностями и угрозами – войнами, политической

GREETINGS

нестабильностью, природными катаклизмами – появились новые в виде распространения международного терроризма и преступности, пандемии коронавирусной инфекции COVID-19, значительного ухудшения экологического состояния среды обитания человека, наркоманизации и алкоголизации населения многих стран, масштабных техногенных катастроф и аварий, смены климата на Земле, истощения природных ресурсов и т.п.

Целью нашей конференции является поиск, а также анализ возможных путей и новых подходов к решению глобальных и национальных проблем в условиях современного мира путем междисциплинарных исследований.

Именно проведение нашей Международной научно-практической конференции, в которой приняли участие международные представители академической и вузовской науки, говорит о значительном потенциале науки и образования. Очевидно, что решение большинства важных и сложных вопросов можно достичь только общими усилиями представителей международных научных школ. Давайте вместе стремиться к достижению нашей общей цели.

Желаю участникам конференции активной и плодотворной работы!

**ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ
І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ**

Ткач В. Ф.

*кандидат політичних наук, старший науковий співробітник, докторант
кафедри парламентаризму ННІ публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна*

**РЕФОРМУВАННЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
ЯК УМОВА ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ З НАТО**

Указом Президента України від 23 липня 2021 року №307/2021 введено в дію рішення РНБО України «Про невідкладні заходи щодо поглиблення інтеграції України до Організації Північноатлантичного договору» в якому наголошено, що підготовка України до набуття членства в НАТО є надважливим державним завданням. З огляду на спільність інтересів у сфері безпеки України і країн Заходу в сучасних умовах незмінності агресивності зовнішньополітичного курсу Росії таку безпеку можливо забезпечити тільки в співпраці з євроатлантичними структурами, шляхом інсифікації відносин з НАТО: від стратегічного партнерства до ПДЧ і вступу держави до Альянсу. Для отримання Плану дій щодо членства (ПДЧ) Україні необхідно здійснити низку реформ, впровадження яких уже розпочато, серед яких реформування Служби безпеки України. Про це неодноразово заявляли представники країн-членів НАТО. Зокрема, 7 квітня 2021 року Тимчасова повірена у справах США в Україні Крістіна Квін під час зустрічі з заступником голови Комітету Верховної Ради з питань національної безпеки, оборони та розвідки Маряною Безуглою зазначила, що реформування Служби відповідно до євроатлантичних принципів та найкращих практик є ключовим кроком на шляху України до НАТО [1].

Оскільки дана стаття присвячена проблемі реформування СБУ, розглянемо участь держави та її інституцій в особі президента та інших представників влади і громадськості: політичних партій, груп та громадських об'єднань; керівництва, діючих співробітників і членів ветеранських організацій СБУ; представників правозахисних та інших структур; тощо. Слід зауважити, що українська спецслужба ще з 1992 року функціонує за Законом України «Про Службу безпеки України», який у певній мірі перейняв спадок КДБ Української РСР і, за висновками фахівців, давно не відповідає вимогам сьогодення. Про необхідність реформи СБУ неодноразово заявляли керівники держави, вітчизняні політики, представники громадськості та іноземні партнери України. В останні роки, з часу, коли було прийнято рішення про інтеграцію України до НАТО і Європейського Союзу, питання реформування Служби безпеки набули ще більшої гостроти.

У січні 2016 року з метою вивчення і використання західного досвіду для напрацювання перспективної моделі реформування СБУ була створена Міжнародна дорадча група (МДГ) з питань реформування СБУ, до складу якої ввійшли представники Консультативної місії Європейського Союзу в Україні з реформування сектору цивільної безпеки України (КМЄС), Офісу зв'язку НАТО в Україні, Центру інформації документації НАТО в Україні, інших міжнародних організацій, Посольства США в Україні, есперти з питань безпеки. За результатами опрацювання питання реформування СБУ представники МДГ висловили пропозиції щодо створення спецслужби нового зразка, діяльність якої була б зосереджена насамперед на контррозвідувальній діяльності та протидії тероризмові. Пропонувалось також обмеження ролі СБУ як органу правопорядку, чітке розмежування функцій з іншими органами безпекового сектору, передачею правоохоронним органам розслідування корупційних та інших економічних злочинів, запровадження ефективного демократичного контролю за

діяльністю СБУ. Протягом наступних років питання реформування СБУ неодноразово розглядалось на різних науково-практичних конференціях, засіданнях «круглих столів», службових нарадах і громадських обговореннях, у тому числі і з залученням друкованих та електронних ЗМІ.

В Законі України «Про національну безпеку України», що набрав чинності в липні 2018 року, окреслені основні завдання, які стоять перед Службою безпеки України, а саме: протидія розвідувально-підривній діяльності проти України, боротьба з тероризмом, охорона державної таємниці та контррозвідувальний захист суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності. Залишалось тільки імплементувати його в законопроект про реформування СБУ. У результаті спільних зусиль, тривалої роботи і непростих дискусій було розроблено біля десяти проектів. І в кожному з них актори публічної політики, які є представниками різних «заінтересованих груп», прагнули задовольнити свій інтерес у конкретній політиці. Іноземні партнери – представники МДГ висловлювали критичні зауваження і звинувачення у затягуванні роботи над концепцією Закону, заявляли, що відсутність реформування перешкоджає зміцненню довіри і подальшої інтеграції України з країнами НАТО і ЄС. З урахуванням пропозицій міжнародних партнерів фахівцями СБУ був підготовлений один із концептів законопроекту і переданий на доопрацювання до робочої групи в Офісі Президента.

Президентом України В. Зеленським 10 березня 2020 року було внесено до парламенту як невідкладний законопроект № 3196 «Про внесення змін до Закону України «Про Службу безпеки України» щодо удосконалення організаційно-правових засад діяльності Служби безпеки України». Розробниками законопроекту було заявлено, що йому притаманні такі новації: розмежування компетенції СБУ з іншими суб'єктами сектору безпеки, визначення нових пріоритетів спецслужби, а саме – контррозвідувальна протидія загрозам державній безпеці, кібербезпека,

боротьба з тероризмом, захист державної таємниці, захист об'єктів критичної інфраструктури. На думку керівництва СБУ цей законопроект є збалансованим, оскільки він враховує світові тенденції і практики побудови ефективних спецслужб та досвід протидії гібридним загрозам. Водночас, з цією думкою не погоджуються інші актори публічної політики, насамперед представники громадянського суспільства. На увагу заслуговує особлива позиція членів Міжнародної дорадчої груп, які висловили низку зауважень і застережень щодо надто широких повноважень СБУ і збереження функцій, невластивих спецслужбам, а також висновків щодо окремих невідповідностей європейськими та євроатлантичним принципам і практикам. Окрему позицію, яка суттєво відрізняється від точки зору членів правозахисних організацій, зайняли групи ветеранів та експертів – вихідців із СБУ, які критично ставляться до прихильників реформування спецслужби за євроатлантичними стандартами, всіляко відстоюють офіційну позицію керівництва СБУ, піддають сумніву необхідність новацій з позбавлення СБУ права на досудове слідство, заборону займатись боротьбою з корупцією, організованою злочинністю, протидію злочинам у сфері економіки. Члени зазначених груп закликають взагалі не сприймати рекомендації західних партнерів як дороговказ і пропонують перевести дискурс з відкритого інформаційного простору до кабінетів РНБО і долучити до роботи вітчизняних фахівців [2].

Оскільки роль інституту держави залишається визначальною у публічній сфері, саме внесений Президентом України законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про Службу безпеки України» щодо удосконалення організаційно-правових засад діяльності Служби безпеки України» був розглянутий і ухвалений у першому читання Верховною Радою України 28 січня 2021 року. Законопроект передбачає ліквідацію антикорупційного та економічного підрозділів, передачу до 2026 року досудового розслідування до ДБР із поступовим скороченням чисельності та

часткової демілітаризації Служби, посилення контррозвідального і антитерористичного спрямування СБУ. Також документ пропонує розширити повноваження СБУ щодо застосування сил і засобів проти терористичних організацій, незаконних збройних і воєнізованих формувань, транснаціональних злочинних угруповань за межами України, визначає механізми, за якими СБУ протдіятиме розвідувально-підривній діяльності іноземних спеціальних служб, терористам, незаконним збройним і воєнізованим формуванням. Проте, на думку правозахисників, розробники законопроекту пропонують посилення повноважень спецслужби, при зменшенні контролю над нею, а ліквідовані управління Служби просто будуть реінкарновані у вигляді інших функціональних підрозділів. Також, правозахисники вважають, що законопроект звужує свободу слова; передбачає застосування співробітниками СБУ заходів примусу; дозволяє анонімно затримувати осіб, підозрюваних у скоєнні злочинів; обмежує право на приватність, посилює втручання в особисте життя громадян тощо [3; 4].

13 квітня 2021 року Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба здійснив робочий візит до штаб-квартири НАТО у Брюсселі, де взяв участь у позачерговому засіданні Комісії Україна – НАТО, яке Київ ініціював через зростання російської агресії. На прес-конференції за підсумками зустрічі генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг засудив дії Росії на кордоні з Україною і наголосив, що ключовим для вступу України до НАТО є бажання Києва та готовність країн-членів схвалити заявку.

Віце-прем'єр-міністр України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Ольга Стефанішина в ефірі програми «Право на владу» запевнила, що Україна готова до Плану дій щодо членства в НАТО, проте ще необхідно здійснити низку реформ сектору безпеки, зокрема Служби безпеки [5]. Залишилось досягти консенсусу між державою і громадянським суспільством щодо правового забезпечення демократичного контролю і прав людини у її діяльності.

Список використаних джерел:

1. Повірена у справах США нагадала про ключовий крок для вступу України до НАТО. URL : <https://novynarnia.com/2021/04/07/povirena-u-spravakh...>
2. Хто створював американську розвідку й до чого тут реформа СБ України? URL : <https://www.vectornews.net/exclusive/187283-hto-stvoryuvav-amerikansku-rozvdku...>
3. Правозахисниця Олександра Матвійчук про псевдореформу СБУ: Ми маємо перемогти Росію, але не маємо самі перетворитися на РФ. URL : <https://novynarnia.com/2021/02/11/omatviychuk-sbu...>
4. Спецслужба без меж і контролю: що не так із законопроектом про СБУ. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/articles...>
5. Україна готова до отримання ПДЧ в НАТО-Стефанішина. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics...>

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-
ВИКОНАВЧЕ ПРАВО**

Копотун І. М.

*Doctor of Law, Professor, Honoured Lawyer of Ukraine,
Vice-rector for International Relations, Akademie HUSPOL,
Kunovice, Czech Republic*

**THE GENERAL CHARACTERISTIC OF THE EXEMPTION FROM
CRIMINAL LIABILITY FOR CORRUPTION CRIMES IN UKRAINE**

The relevance of the theme of the study is related to the change in the direction of world and national criminal policy in the direction of the primary protection of the rights, freedom and interests of the victim, individualization of criminal responsibility and punishment. New forms and methods of state response to a crime committed to prevent or reduce the consequences of a crime are looked for. Considerable attention has been paid to changes and additions to the institute of release from criminal liability in the new criminal legislation. The existence in the CC of Ukraine of special cases of release from criminal liability is substantiated by the desire to compromise with the offender in order to achieve a more significant result than bringing the criminal responsibility of the perpetrator.

The problems in determining the grounds and conditions for exemption from criminal liability were paid attention by domestic and foreign scholars such as Kh. Alikperov, Yu. Baulin, V. Horzhey, E. Dadakayev, V. Yegorov, O. Zhytnyi, V. Kyshnaryov, I. Petrukhin, V. Tertyshnyk, D. Filin, P. Khryapynskyi and etc.

There are different views on the definition of exemption from criminal liability in the theory of criminal law. The objective necessity of the existence of this institution in legal science is explained in different ways. The basis of exemption from legal liability is its humanization in the general theory of law;

institute of dismissal from liability see as a means of implementing the principle of individualization in the legal mechanism.

As a manifestation of the principle of humanism, the Institute for the exemption from criminal liability is also considered in the science of criminal law. The exemption from criminal liability for corruption crimes is regulated by criminal and criminal-procedure legislation, the refusal of the state through the competent authorities from the appointment of a person who committed a corruption offense, punishment and the imposition of criminal legal measures against legal entities. The considerable experience is already accumulated considerable experience in the application of the norms that provide for the release of a person from criminal responsibility in the science of criminal law, but significant changes in anti-corruption legislation have made many innovations in the norms of the Criminal Code of Ukraine [1, p. 185].

The above changes are related to the fact that since October 2014 a number of extremely important laws have been passed which can be considered the largest legislative reform in the field of combating corruption during the existence of a new independent Ukrainian state, such as: Laws of Ukraine “On Amendments to the Criminal and Criminal Procedural Codes of Ukraine Regarding the Inevitability of Punishment for Certain Crimes Against the Basics of National Security and Corruption Crimes (the Law on conviction in absentia)” (dated 07.10.2014), “On the Principles of State Anti-Corruption Policy in Ukraine (Anti Corruption Strategy) for 2014–2017”; “On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine”; “On Prevention of Corruption”; “On Amending Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning the Definition of Final Beneficiaries of Legal Persons and Public Figures” etc.

Speaking about the general characteristics of the exemption from criminal liability for corruption crimes, the grounds and conditions of application of this legal institution are subjects to study, first of all. In view of this, let’s dwell on the formulation of the essence of the concepts of “ground” and “condition”. The

condition is inextricably linked with the essence of the grounds for exemption from criminal liability. The condition is a thing, which forms the cause or creates the possibility of its action, and this connection is conditioned with the consequence; the condition is a requirement, a proposal put forward by one party, negotiating about something, as well as when entering into an agreement, a contract, by an academic explanatory dictionary. Under the notion of “cause” understand the thing that determines directly, generates another thing – the consequence.

Taking into account the clarified interpretation of these basic concepts of “grounds” and “conditions” for exemption from criminal liability for corruption crimes, we can outline their general characteristics [2, p. 254-255]:

- the normative basis is availability, where the incentive legal rules of criminal law is contained in art. 354 of the CC of Ukraine;

- the factual basis is the presence taken together provided for conditions for exemption from criminal liability in Part 5 of Art. 354 of the Criminal Code of Ukraine 1) after a proposal, a promise or an unlawful benefit; 2) before obtaining information about this crime from other sources by the relevant body; 3) a voluntary of crime report; 4) active assistance in disclosing a crime;

- the procedural basis is the norms of law, in particular the CPC of Ukraine, which determine the procedure for exemption from criminal liability.

Speaking about the grounds for exemption from criminal liability, there are many controversial views about the conditionality of their existence in criminal law among scientists. The search for new, effective methods and ways of combating corruption is an urgent problem for modern Ukraine. Over the past few years, the number of changes taking place in the field of fighting corruption has exceeded the measures taken over the past ten years. However, qualitative transformations have not become visible to every citizen yet.

The results of such reforms can be felt under the condition of radical innovations in preventing such a socially dangerous thing as corruption. At the

same time, the principles of criminal law, which are fundamental for the given branch and basic for the state in general, must remain inviolable. General principles are inherent not only in criminal law, but also in other branches of law. They are: rule of law, legality, equality of citizens before the law, inevitability of liability, principles of justice, humanism and democracy.

The specified norms of exemptions are directly in line with international standards, in particular the Council of Europe Convention on Criminal Liability for Corruption 1999, The UN Convention against Corruption 2003, the United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000, the Convention of the Organization for Economic Co-operation and Development on combating the bribery of officials of foreign states in conducting international business operations in 1997.

Summarizing everything, we note that the domestic criminal law operates the principle of inevitability of liability, the essence of which is that the person who committed the crime must be brought to the criminal or other responsibility that is associated with the using criminal nature actions against such persons. However, the analysis of the norms of art. 51 of the CC of Ukraine, as well as the characteristics of special types of exemption from criminal liability, gives grounds for refusing from this principle and developing more flexible forms of exemption liability for the committed crime.

Let's consider the compliance of special types of exemption from criminal liability for crimes to the special principles of criminal law:

– the principle of the legislative definition of a crime (there is no crime not provided for by the Law) – one of the most important general principles of criminal law. It is defined in articles 1, 2, 3 and 11 of the CC of Ukraine.

– the principle of personal responsibility – criminal liability is possible only for their own actions (inaction). No one can be held accountable for a crime committed by another person. This principle follows directly from the contents of part 2 of art. 2 CC.

The analysis of the concepts of exemption from criminal liability for crimes in general has determined the need for the formulation of this concept directly for corruption crimes. The difference in understanding is related to the changes that have already been made to the Criminal Code of Ukraine for the implementation of international obligations to combat corruption [3, p. 284].

Consequently, the exemption from criminal liability for corruption crimes is refusal regulated by the criminal and criminal-procedural of the state, in the person of the competent authorities, about the appointment to the person who committed the corruption crime, the punishment and the application measures of a criminal nature against the legal entities.

Analyzing the general and special principles of criminal law, we can note that in the field of combating corruption, each of them undoubtedly has a manifestation. During the study, there were no direct contradictions between the special types of exemption from criminal liability for corruption crimes and the fundamental ideas of criminal law. However, the principles that are key to these incentive norms deserve special attention, about what we have already said here.

References:

1. Baulin Yu. V. Zviltennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti : Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy, 2013. № 1 (1).
2. Yu. V. Aleksandrov. Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna : pidruchnyk. Kyiv : Pravovi dzherela, 2002.
3. Borovyk A. V. Corruption crimes in Ukraine : special types of dismissal. Lutsk : "VolynPoligraph" TM, Individual-entrepreneur Hadyak Zh. V., 2018. 284 p.

Mgr. Pavel Polián

Jednatel, statutární zástupce Akademie HUSPOL

Kunovice, Czech Republic

**THE APPLICATION OF THE INSTITUTE OF THE EXEMPTION FROM
CRIMINAL LIABILITY FOR CORRUPTION CRIMES**

Institutes of criminal law have come a long way of their historical formation. They did not occur simultaneously, but are the result of the adaptation of this branch of law to the conditions of a social situation that is constantly changing. It should be noted that the institute of exemption from criminal liability does not commit the decriminalization, but frees certain persons from liability for the crime, that they committed. Therefore, the exemption from criminal liability does not mean justification of a person or recognition of her innocent. Some grounds for exemption from criminal liability are not rehabilitated certain in the CC of Ukraine. The forms and types of positive behaviour are legally enshrined and in case of execution it by person in full, it should be a “incentive” reaction from the state as an exemption from criminal liability.

The analysis of modern criminal law and other legal, social and political processes in Ukraine gives grounds for the conclusion that the process of formation and development of criminal-law institutes passes one of its active phases.

The general ground for the exemption of a person who committed a crime from criminal liability for corruption crimes under the norms of the Special part of the CC of Ukraine is the inappropriate involvement of him in court liability and the enforcement of coercive measures of criminal-law influence to him. In resolving the issue of exemption from criminal liability, not only a criminal act and a number of legally significant circumstances related to its implementation, but also the characteristics of the guilty person and his conduct before or after the commission of the crime shall be assessed.

In the theory of criminal law, the following scientists paid much attention to studying the problem of exemption from criminal liability: Yu. V. Baulin, A. I. Boitsov, Ya. M. Brainin, K. K. Vavylov, B. Vittenberg, L. V. Golovko, T. T. Dubinin, S. Kelina, N. F. Kuznyetsova, S. N. Sabanin, V. V. Skibitskyi and others. Recently, some types of exemption from criminal liability at the level of the dissertation were investigated by M. Ye. Grigorieva, A. A. Zhitniy, P. V. Khryapinskyi and others.

The criminal-law institute is a normative decorated structural element of the criminal law field. The signs of this institution should be the considered idea-normative and appropriate to him social meaning. The second sign of the institute is the plurality of norms that make up it. The third sign of the criminal law institute is its focus on solving detailed intra-industry problems and external social tasks for the indicated sphere of policy.

Today one of the trends of criminal legislation can be called the rationing of cross-sectoral institutes. This is due to the fact that the individual elements of the criminal-law methods of management are “superimposed” on the subject of another branch of law or are the result of applying to the regulation of criminal law relations methods of other branches of law.

Despite the use of blanket dispositions in criminal law, in many cases we precisely can talk about inter-branch institutions. One of the most striking examples is the institute of criminal liability for corruption crimes. This institute can and should, in our opinion, be considered cross-sectoral. In V. M. Kyrychka’s opinion, two groups of features are characteristic of corruption crimes: a) the composition of the crime provided for by the CC; b) the signs of a corruption offense are stipulated in art. 1 of the Law of Ukraine “On prevention of corruption” of October 14, 2014. Similarly is opinion of V. M. Kuts, who points out that a corruption crime is a socially dangerous act that contains signs of corruption and corruption offence, what is envisaged in the special part of the Criminal Code of Ukraine. I. Ye. Mezentseva defends the same position.

In addition, the cross-sectoral nature of the specified institute is due to the relationship with the criminal-procedural norms, which in many respects determine the direct practical implementation of special types of exemption from criminal liability for corruption crimes. The procedural ground for termination of a criminal prosecution is the execution of a guilty set of necessary and sufficient conditions (or the form and type of positive behaviour of the perpetrator, or the circumstance were preceding the commission of a crime) included in the construction of relevant norm of exemption. Taken together, they testify to the lack of expediency to lay the claiming all legal arising for the perpetrator from the criminal acts committed the official condemnation of a person and recognition him to be a criminal, his appointment of a punishment, the availability of criminal record. The procedural form of wrapping a similar ground is the decision of the authorized authority contained in the resolution (adopting) on the termination of criminal prosecution. The issue of exemption a person from criminal liability in special cases can be resolved both at pre-trial stages and in the order of preliminary hearing of materials of criminal proceedings and in court proceedings.

One of the most urgent reasons for application of the institute to exempt from criminal liability for corruption crimes is the subject's voluntary notification of a crime committed by him to the relevant official.

A number of articles of the CPC provides answers to questions about an authority whose servant is endowed with the right to report suspicion. In particular, according to part 4 of art. 22 CPC the prosecutor reports to a person about suspicion of committing a criminal offense. In cases provided for by the CPC, a person may be informed of a suspicion of committing a criminal offense by an investigator in agreement with the prosecutor. Consequently, the authorities from whose official is entitled to report suspicion under the law are the Procuracy (article 11 (2), 36 of the CPC), Interior, Security, bodies supervising the observance of tax legislation, state investigation bureau, investigating officers of investigative units of performing preliminary inquiries and carrying out pre-trial

investigation (art. 38 CPC), and authorized to notify the person, in agreement with the prosecutor, of suspicion (paragraph 6 of article 2, 40 of the CPC).

That is, the addressee of the voluntary notification should be the inquiry authority, investigator, prosecutor, judge or court (including special anti-corruption bodies such as the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office, etc.), and the content of the notification should include information about crime.

It should be clarified within what much time a person should report a crime committed by this person – given bribery of an employee of an enterprise, institution or organization – in order to be exempted from criminal liability. According to art. 214 of the CPC of Ukraine, the investigator, the prosecutor immediately, but not later than 24 hours after the submission of the application, the notification of a criminal offense committed or, after an self-identification of him from any source of circumstances that may indicate the commission of a criminal crime, is obliged to make the relevant information to the a single register of pre-trial investigations and initiate an investigation (part 1). Pre-trial investigation commences from the moment of entering information into the Unified Register of pre-trial investigations. The provisions about the Unified Register of Pre-trial Investigations, the procedure for its formation and maintenance are approved by the General Prosecutor's Office of Ukraine, with the consent of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the SBU, the body, that supervising the compliance with tax legislation (part 2). The carrying out pre-trial investigation before the entering of information in the register or without such an entering is not allowed and entails the liability established by law (part 3).

Consequently, information about the crime should be made immediately, but not later than 24 hours, into the Unified Register of Pre-trial Investigations. This register is in accordance with the Regulation on the procedure for conducting the Uniform Register of Pre-trial Investigations, approved by the

order of the General Prosecutor of Ukraine № 69 dated August 17, 2012 (with the changes approved by the orders of the General Prosecutor of Ukraine dated November 14, 2012, № 113, dd. 25.01.2013, № 13, dated 25.04.2013 № 54, 09.09.2014 № 95) and is created, in particular, with the purpose of providing a uniform record of criminal offenses.

In other words, only the data of this Register document the fact of the committed crime.

Consequently, the development of a dismissal institution, which is rooted in on the mechanisms of customary law, procedures and principles of complex social technology will, moreover, allow reduce the costs of prosecution for minor acts and minor crimes, which are necessary for the organization of the fight against serious corruption crimes, as well as to reduce extremely high overload of courts and investigation. In connection with this, it is proposed to provide for the following general conditions: the voluntary notification; an active assistance in the disclosure of crimes (including detection, prevention for and investigation); the first committing a corruption crime; the compensation for damages (if any). The specified conditions only in the complex form are the basis for exemption from criminal liability. Therefore, the release from criminal liability does not mean justification of a person or recognition of him innocent.

The article argues that the institute of exemption from criminal liability for corruption crimes refers to intersectoral. Such a classification determines the mechanism of application, which certainly is related to the norms of criminal-procedural and anti-corruption legislative acts.

The analysis of modern criminal law and other legal, social and political processes in Ukraine gives grounds for the conclusion that the process of formation and development of criminal-law institutes passes one of its active phases.

A detailed characteristic of the conditions for exemption from criminal liability for corruption crimes allowed focusing on the practical application of these norms by the judicial-investigative bodies. The voluntariness of notification of a corruption crime (stipulated by articles 354, 368-3, 368-4, 369, 369-2 of the CC of Ukraine) is a primary condition for the exemption of a person from criminal liability. This requires the establishment of the fact of voluntariness, with separating motives that play a minor role and may be different.

In determining active assistance for the disclosure of a corruption crime, a guilty person needs to commit actions that would confirm this fact. The actions can be different and objectively depend on the circumstances of the crime, for example, a notification about the place of storage of the subject of the crime (unlawful benefit) or about other participants who were involved in its commission, the finding of property and other values obtained in a criminal way.

For the saving of the forces and means of criminal justice, we recommend to set forth such explanations in the resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine to have the same understanding and application of a special exemption from criminal liability for corruption crimes.

It is useful to extend the possibility of applying a special exemption by establishment a single incentive norm in the CC of Ukraine, which would be extended to a more numerous group of corruption crimes.

References:

1. Lykhova S. Ya. Rozvytok kryminalno-pravovykh instytutiv v Ukraini na suchasnomu etapi. URL : <http://conference.nau.edu.ua/index.php/TL/PRAVVYIMIR/paper/viewFile/1498/879>
2. Kyrychko V. M. Kryminalna vidpovidalnist za koruptsiuu. Kharkiv : Pravo, 2013. S. 14.
3. Pro zapobihannia koruptsii : Zakon Ukrainy vid 14 zhovt. 2014. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
4. Kurs uholovnoho prava. Obshchaia chast. T. 2. Uchenye o nakazanyy : uchebnyk dlia vuzov / pod red. d-ra yuryd. nauk, prof. N. F. Kuznetsovoi y dr. Moskva : ZERTsALO, 1999. S. 35.

PLENARY SESSION

---

5. Mezentseva I. Vyznachennia predmeta koruptsiinykh zlochyniv. Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy. 2014. № 5. S. 76–81. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2014_5_13
6. Osadchy V. I. Kryminalno-pravova kharakterystyka ta kvalifikatsiia pidkupu pratsivnyka pidpriemstva, ustanovy chy orhanizatsii (st. 354 KK Ukrainy). Yurydychnyi visnyk. 2015. № 2 (35). S. 147.
7. Postanovlenye Plenuma Verkhovnoho Suda Rossyiskoi Federatsyy ot 9 yiulia 2013 h. № 24 “O sudebnoi praktyke po delam o vziatochnychestve y ob ynykh korruptsyonnykh prestupleniyakh”. URL : <http://www.rg.ru/2013/07/17/verhovny-sud-dok.html>
8. Sabanyn S. N. Nekotorye problemy zakonodatelnoi rehlamentatsyy spetsyalnykh vydiv osvobozhdeniya ot uholovnoi otvetstvennosti. Yurydycheskaia nauka y pravookhranytelnaia praktyka. 2012. № 2. S. 59–66.
9. Ozhehov S. Y. Tolkovy slovar russkoho yazyka. Moskva : [b. y.], 1995. S. 647.
10. Antonov A. H. Deiatelnoe raskaianye kak osnovanye osvobozhdeniya ot uholovnoi otvetstvennosti : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk / Antonov A. H. Tomsk, 2000. S. 17

Рудик М. М.

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри поліцейського права

Національної академії внутрішніх справ

м. Київ, Україна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ

Родовим та основним безпосереднім об'єктами цієї групи злочинів визнаються суспільні відносини у сфері відправлення правосуддя. Правосуддя, як вже попередньо зазначали, як об'єкт кримінально-правової охорони, є більш широким поняттям, ніж правосуддя як специфічний вид державної діяльності, що здійснюється лише судом. Воно містить у собі нормальну діяльність інших правозастосовних органів, у тому числі діяльність установ виконання покарань.

Родовим об'єктом злочинів, передбачених ст. 391, 392, 393 КК України, більшість науковців вважають суспільні відносини у сфері відправлення правосуддя. Сучасна вітчизняна юридична наука також визнає об'єктом цих злочинів інтереси правосуддя в частині забезпечення відбування покарання у виді позбавлення волі або обмеження волі та нормальну діяльність адміністрації установ виконання покарань.

Але деякі вчені не погоджуються з таким баченням та зауважують, що на момент вчинення розглядуваних злочинів правосуддя у справі вже здійснено, а виконання кримінального покарання процесуальним законом не регламентовано. Особа при цьому посягає не на здійснення правосуддя, а на діяльність органів управління, що виконують покарання. Помилковість цієї точки зору, на нашу думку, полягає в тому, що її прихильники розглядають поняття «правосуддя» в його вузькому розумінні, а саме як розгляд у суді кримінальної справи. У дійсності, цей процес більш

тривалий, він охоплює як безпосередній розгляд справи судом, так і досудове розслідування, й усе, що пов'язане з подальшим виконання покарання.

Труднощі практичного застосування кримінального закону в частині кваліфікації злочинів, передбачених ст. 391, 392, 393 КК України, пояснюються, насамперед, відсутністю роз'яснень вищої судової інстанції щодо розуміння змісту кримінально-правових норм, що передбачають ці злочини, у КК 2001 р. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини, пов'язані з порушеннями режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі» від 26 березня 1993 р. № 2 (Постанова) була зорієнтована на положення КК 1960 р. і деякі її положення не просто втратили актуальність, а й не відповідають положенням чинного закону про кримінальну відповідальність.

Але це не значить, що усі положення Постанови не придатні до використання і на неї не слід звертати уваги. Навпаки, чимало її положень не втратили свого керівного значення, не суперечать чинному законодавству і ними не просто можна, а й слід керуватися.

Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань (ст. 391 КК України). Об'єктом злочину є суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність установ виконання покарань щодо забезпечення виконання вироку суду та відбування призначеного цим вироком покарання як однієї з головних складових процесу відправлення правосуддя.

Суспільна небезпечність злісної непокори вимогам адміністрації установи виконання покарань полягає у тому, що цей злочин перешкоджає виконанню вироку та порушує режим виконання та відбування покарання у виправних колоніях. Режим виконання та відбування покарання у виправних колоніях – це комплекс заходів, передбачених кримінально-виконавчим законодавством, спрямований на досягнення мети покарання.

Додатковим безпосереднім об'єктом виступає авторитет державної влади, тому що непокора або протидія іншим особам, що не є представниками адміністрації (наприклад, особам, які здійснюють загальноосвітнє і професійно-технічне навчання засуджених), тягне за собою лише дисциплінарну відповідальність. Представники адміністрації – це службові особи виправної колонії, які наділені правом застосовувати до засуджених заходи заохочення і стягнення. У кримінально-правовому значенні вони визнаються працівниками правоохоронних органів.

Дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (ст. 392 КК України). Як вже попередньо зазначали, родовим об'єктом злочину, передбаченого ст. 392 КК України, визнаються суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність установ виконання покарань щодо забезпечення виконання вироку суду та відбування призначеного цим вироком покарання як однієї з головних складових процесу відправлення правосуддя. Разом із тим у юридичній літературі щодо визначення родового об'єкта дій, що дезорганізують роботу установ виконання покарань, трапляються різні визначення і формулювання:

– об'єктом злочину є основи державного управління та громадської безпеки;

– об'єктом злочину є основи державного управління в галузі охорони громадського порядку;

– об'єктом злочину є основи громадського порядку в установах виконання покарань;

– об'єктом злочину є охорона громадського порядку та громадської безпеки.

Подібна різнобарвність думок пояснюється тим, що у редакції попереднього кодексу (КК 1960 р.) такі злочини, як дезорганізація дій установи виконання покарань та масові заворушення знаходилися у г. І «Злочини проти державної безпеки» Особливої частини, через що і родовий

об'єкт цих злочинів був дещо заполітизований. Ним уважалася державна безпека України. Але у будь-якому разі частка здорового глузду у наведених характеристиках об'єкта дезорганізації роботи установ виконання покарань проглядалася навіть і за тих часів. Це стосується, насамперед, таких об'єктів кримінально-правової охорони, як громадська безпека, громадський порядок, авторитет органів державного управління та ін.

Відбувалось це головним чином через те, що об'єкт досліджуваного злочину характеризується складною структурою, оскільки цей злочин посягає не на один, а на кілька об'єктів кримінально-правової охорони. Окрім зазначених об'єктів кримінально-правової охорони, цей злочин може завдавати шкоди життю та здоров'ю людей, відносинам власності, статевій свободі, свободі, честі та гідності особи тощо, які в межах зазначеного складу злочину будуть вважатися факультативними безпосередніми об'єктами.

Попереднє «різноголосся» науковців пояснюється, насамперед, тим, що законодавець відносив досліджуваний злочин до злочинів проти державної безпеки, і тоді громадський порядок та громадська безпека вважалися його додатковими безпосередніми об'єктами. Після того, як у КК 2001 р. законодавець відніс цей злочин до Розділу XVIII «Злочини проти правосуддя» Особливої частини, питання з визначенням родового об'єкта відпало само собою. Але певні хитання у бік рецидиву колишніх помилок усе ж спостерігається й нині.

Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти (ст. 393 КК України). Родовим об'єктом цього злочину, так само як двох попередніх, визнано суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність установ виконання покарань щодо забезпечення виконання вироку суду та відбування призначеного цим вироком покарання як однієї з головних складових процесу відправлення правосуддя. Додатковими об'єктами виступають громадський порядок та громадська безпека, факультативними – життя, здоров'я особи, відносини власності та ін.

Об'єктивна сторона полягає у втечі – самовільному (без відповідного дозволу, або на підставі фіктивного дозволу) залишенні місця відбування покарання у виді позбавлення волі, арешту або утриманні під вартою як запобіжного заходу. Окрім діяння (втечі), обов'язковою ознакою об'єктивної сторони злочину визнається місце вчинення злочину та у деяких випадках – спосіб.

Відповідно до диспозиції ст. 393 КК України, місцем учинення злочину визначені установи виконання покарання у виді довічного позбавлення волі, позбавлення волі на певний строк, арешту, слідчі ізолятори, у яких тримаються підслідні, щодо яких обрано запобіжний захід – тримання під вартою. Статус зазначених місць вчинення злочину, передбаченого ст. 393 КК України, поширюється і на інші місця, у яких можуть перебувати особи, засуджені до позбавлення волі, арешту, а також щодо яких обрано запобіжний захід – тримання під вартою. Це можуть бути місця виконання робіт поза територією зазначених установ під конвоем, транспортні засоби під час перевезення або етапування, місця проведення слідчих дій, лікувальні заклади та експертні установи, у яких зазначені особи перебувають на лікуванні або дослідженні, приміщення суду, відділів міліції, ізоляторів тимчасового тримання, прокуратури та ін.

Для втечі, що передбачена ч. 1 ст. 393 КК України, спосіб учинення злочину кваліфікуючого значення не має. Це може бути обман, використання сприятливої ситуації, використання фізичної сили чи спеціальних навичок, а також підкуп охорони. В останньому випадку вчинене слід кваліфікувати сукупно з даванням хабара за ст. 369 КК України. Спосіб учинення втечі є обов'язковою ознакою для кваліфікованих її видів, відповідальність за які передбачена ч. 2 ст. 393 КК України.

У разі поєднання втечі із заволодінням або використанням зброї йдеться про одержання зброї будь-яким способом (купив, зробив, вкрав, поміняв, знайшов тощо) і застосування (хоча б спроба) за призначенням.

Зброю в межах цієї кваліфікуючої ознаки слід розуміти як холодну, вогнепальну зброю, бойові припаси і вибухові речовини. Такі дії кваліфікуються за сукупністю злочинів, передбачених ст. 263 та 393 КК України.

Насильство розуміють як здійснення фізичного впливу на організм потерпілого шляхом пошкодження анатомічної цілісності тканин та органів людини (нанесення ударів, заподіяння фізичного болю, катування, заподіяння тілесних ушкоджень). Погроза застосування - це доведення до потерпілого будь-яким способом наміру і бажання вчинити насильство.

Дії осіб, які вчиняють втечу з місць позбавлення волі або з-під варти, поєднані з нападом на адміністрацію, належить кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ст. 392 і ч. 2 ст. 393 КК України (п. 14 Постанови). До того ж, якщо погрози або насильство було застосовано до співробітника виправної колонії, який є працівником правоохоронного органу, то вчинене треба додатково кваліфікувати за ст. 345 КК України.

Підкопом вважаються будь-які роботи з виготовлення лазів, ходів, траншей під поверхнею ґрунту. Вони можуть тягнутися як до територій, розташованих за межами установи, так і до підземних комунікацій, які виходять на такі території.

Пошкодження інженерно-технічних засобів слід розуміти як повне або часткове виведення їх з ладу для унеможливлення виконання ними своїх охоронних функцій. У разі заподіяння такими діями матеріальної шкоди у великому або особливо великому розмірі їх треба додатково кваліфікувати за ст. 194 КК України.

Список використаних джерел:

1. Абдурахманова Е. Р. Уголовно-правовое обеспечение реализации лишения свободы : дисс. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право. Ульяновск, 1996. С. 84.
2. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. К. : Атіка, 2004. С. 888–891.

PLENARY SESSION

---

3. Хлопцева Е. Ю. Уголовно-правовая охрана правосудия : дисс. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право». Екатеринбург, 1995. С. 29.
4. Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України (1963–1997 рр.). Сімферополь : Таврія, 1998. С. 128.
5. Сучасний тлумачний словник української мови : 60 000 слів. За заг. ред. докт. філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. Х. : ВД «ШКОЛА», 2007. С. 455.
6. Новий тлумачний словник української мови : в 3 т., 200 000 слів. 2-евид., виправ.; уклад. В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. К. : Аконіт, 2007. Т. 3. С. 58.
7. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань : наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань від 25 груд. 2003 р. № 275. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1277-03>.
8. Владимиров В. А. О квалификации действий, дезорганизующих работу исправительно-трудовых учреждений. Сов. гос. и право. 1964. № 7. С. 143.
9. Уголовное право. Часть особенная : учебник ; под ред. М. А. Ефимова, М. И. Ковалева, Е. А. Фролова. М. : Юрид. лит., 1969. С. 48.
10. Писарев В. Ответственность за действия, дезорганизующие работу исправительно-трудовых учреждений. Сов. юстиция. 1984. № 8. С. 20.
11. Российское уголовное право. Особенная часть ; под ред. В. Н. Кудрявцева, А. В. Наумова. М. : Юристъ, 1997. С. 417.

Лень В. В.

кандидат юридичних наук, доцент

професор кафедри публічного права

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

м. Дніпро, Україна

ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ: ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЇЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Питання легалізації (законного дозволу) на володіння вогнепальною, нарізною зброєю для населення в Україні (часи незалежності) є гостроактуальними. Особливо це пов'язано з останніми подіями, а саме в лютому 2021р. у Верховній Раді (далі – ВР) зареєстрували один з двох існуючих проєктів закону «Про зброю». Ці питання і раніше, час від часу піднімались в українському суспільстві.

В ці ж дні у ВР зареєстрували і проєкт закону «Про територіальну оборону». Вважаємо це зроблено саме так, не випадково, а навмисно і усвідомлено, тобто для збільшення шансів на прийняття закону «Про зброю».

Планувалось їх розглянути незабаром у ВР, але певні причини (відомі і невідомі для широкого загалу), в першу чергу, хвилеподібна, довготривала пандемія коронавірусу, негаразди держуправління, політичні, соціальні, економічні, вплинули на відтермінування цього питання на невизначений термін.

Втім, переконані, що за деякий час при більш-менш сприятливій обстановці, зацікавлені кола (політичні, бізнесові тощо) українського суспільства та відповідній підтримці, певних зарубіжних представників, від цих питань не відступляться і вони знов будуть розглядатися. Готуються нові аргументи, причини, приводи для позитивного вирішення

щодо легалізації зброї, тобто запуску багатомільйонного бізнесового проекту.

Проблема зброї, перш за все, вогнепальної, бойових припасів, вибухових речовин у різні роки за різними аспектами досліджувалась зарубіжними, радянськими та вітчизняними науковцями: В. Лунєєв, С. Іншаков, С. Мілюков, А. Тер-Акопов, Л. Кулик, Ю. Белозеров, Л. Рогатих, О. Дячкін, С. Невський, В. Рибачук, Б. Андрєєв, І. Бушуєв, О. Романов, М. Романов, І. Бікєєв, І. Бойко, І. Вікторов, Є. Терентьєва, С. Герасимов, М. Камлик, П. Муженко, Д. Корецький, С. Мальков, А. Михальчук, Г. Скарєдов, В. Шульга, Є. Шелковникова та інш.

Розглядувані питання неодноразово обговорювались державними, громадськими діячами, політиками, політологами, військовими, політичними, правоохоронними експертами, представниками певних громадських організацій, а саме: В. Недригайло, Г. Учайкін, Г. Усатий, Г. Москаль, А. Матіос, І. Фріс, А. Шараськін, Д. Співак, А. Могильов, М. Бужанський, Б. Колесников та інш.

На сьогодні українське суспільство розділилось на прихильників та противників офіційної (законної) легалізації зброї.

Прихильники переконують аргументами: 1. Це європейський шлях (підхід) розвитку, що кожна особа має право право власноруч захищати себе, близьких рідних, власне майно, зокрема зі зброєю; 2. Це вкрай назріле демократичне рішення; 3. Зараз держава не в змозі (у певній мірі або взагалі не їх переконання) гідно захищати своїх громадян; 4. Прихильники стверджують, що мінімізувати, а то й виключити порушення щодо володіння зброєю, можна буде лише при добре (професійно) виписаному законі з урахуванням усіх поправок, доповнень; 5. Прихильники легалізації зброї зазначають, один із законопроектів не передбачає носіння цієї зброї, а тільки зберігання; 6. Прихильники

аргументують, що цей бізнес дасть можливість щодо запровадження інвестицій, створення робочих місць, поповнення бюджету.

Безумовно є і інші пропозиції прихильників офіційної легалізації зброї.

Противники мають свої аргументи.

Одразу зазначимо, що у реальному житті українського суспільства, враховуючи усі проблеми, які сьогодні існують: ментальність, освіченість, культурність, моральність, традиції, світоглядність, нав'язаної зміни ціннісних орієнтирів, законнопопослушність, вихованість, багаторічні загальнодержавні, внутрішньосімейні прогалини у вихованні кількох поколінь (за роки незалежності), ми не будемо готові до цих пропонованих нововведень ще кілька десятиліть.

І виправленню цієї ситуації, аж ніяк не сприяє соціально-політична, економічна обстановка, тенденції в Україні, зокрема безробіття, багаторічний виїзд (на постійне або тимчасове місце проживання, на навчання, роботу (на постійній основі, тимчасово, вахтово), зубожіння, жорстке безапеляційне пропагування своїх (певних) історичних, політичних поглядів, викреслення цілих історичних періодів тощо [1, с. 45]. Нам, часто наполегливо пропонують крайні «ліві» або «праві» погляди. У людей часто панує розгубленість, ними ніхто не займається, часто їх використовують ситуативно за потреби. Впливає на поведінку і стрімка алкоголізація, наркотизація населення. За роки незалежності невпинно зростає психіатрична захворюваність населення, а психіатрична допомога, навпаки скорочується. Прослідковується байдужість, зневага до закону, всюдозволеність та безвідповідальність.

За роки незалежності постійно у багатьох сферах намагаються проводити нескінченні реформи, у більшості їх намагаються проводити особи, які не мають відповідного досвіду. Українці дезорієнтовані та роздратовані.

Усі вказані та інші зміни, вкрай негативно впливають на громадян.

На сьогодні в Україні незаконно (нелегально) в обігу певних громадян перебувають тисячі одиниць вогнепальної, зокрема і нарізної (короткоствольної, довгоствольної) зброї, вибухових пристроїв, вибухових речовин. Перераховані предмети: викрадають різними способами з військових складів, інших приміщень; незаконно і законно привозять з АТО\ООС [2, с. 227, 229]; кустарно виготовляють, переробляють; гублять військові, поліцейські або у них викрадають; певні категорія осіб, які законно володіють вогнепальною зброєю її незаконно передають (на будь-якій основі) стороннім особам.

Як показує світовий, вітчизняний багаторічний досвід, частина цих предметів, всерівно через деякий час, буде незаконно застосовано, а це людські жертви, тілесні ушкодження різного ступеня тяжкості та пошкодження, знешкодження майна.

Наразі держава її силові структури не можуть зупинити процес незаконного розповсюдження зброї, не можуть її вилучити, забезпечити її невикористання та повноцінно захистити громадян.

Є багато випадків, коли вчиняють кримінальні правопорушення з використанням зброї і нелегальної. Так, у період 2010 – 2019рр. включно, зареєстровано 8017 кримінальних правопорушень з використанням вогнепальної зброї. За роками: 2010 р. – 370, 2011 р. – 422, 2012 р. – 357, 2013 р. – 761, 2014 р. – 2523, 2015 р. – 1526, 2016 р. – 579, 2017 р. – 583, 2018 р. – 508, 2019 р. – 388 кримінальних правопорушень [3, с.183].

Для порівняння в СРСР по усій території (15 союзних республік) зареєстровано злочинів: 1986 р. – 3901, 1987 р. – 2958, 1988 р. – 9609, 1989 р. – 5400, 1990 р. – 7254 з використання вогнепальної зброї [4, с. 35].

У 1989р. чисельність населення в СРСР становила 286.7 млн., інша чисельність збройних сил, правоохоронних органів та інші форми, методи,

засоби, прийоми запобігання злочинності, інше фінансування, інший професійний досвід та відповідно кадровий склад.

На 2021р. в Україні зовсім інша чисельність збройних сил, різноманітних правоохоронних структур. Кількість населення на сьогодні не встановлено, за різними джерелами, називають від 25 до 40 млн. громадян, а за часів СРСР це понад 52 млн.

Навіть у примітивному порівнянні, ми програємо, враховуючи основні показники, що впливають на фактичну ситуацію.

При такому становищі держави, ще додатково населенню дозволити володіти зброєю є вкрай невиправданим кроком.

Ми вважаємо, що всебічний та надійний захист громадян – це одна з основних функцій цивілізованої держави [5].

Продовжуючи аргументувати свою позицію, зазначимо:

1. Прихильники легалізації зброї, ідуть на усі поступки аби лише прийняти закон. Розуміють, що після прийняття, його будуть лише «удосконалювати» і вже ніколи зброю не заборонять;
2. Прийняття цього закону, суттєво і назавжди погіршить криміногенну ситуацію в державі;
3. Будуть розроблятися концепції, програми, виділяться величезні кошти на протидію і запобігання злочинності;
4. Ми є свідками чисельних сусідських, сімейних жорстких кримінальних порушень, а також багатьма водіями – учасниками дорожнього руху (їзда у стані сп'яніння, розбірки між ними та пішоходами, часто наслідок – хуліганство, бійки, каліцтва, жертви). І так відбувається у різних сферах життєдіяльності нашої держави. Переконані, у разі легалізації зброї в багатьох випадках, вона буде незаконно застосовуватися;
5. Нас знов очікують багаторічні судові процеси, тяганина, корупція, і не слід розраховувати на законність, законопослушність, відповідальність, порядність, моральність учасників та інших громадян;
6. Слід враховувати: відсутність досвіду у користуванні зброєю, не бажання вчитися, байдужість, нехтування правилами

поводження зі зброєю або ситуацією, або її невірною оцінкою, часто швидкоплинної, миттєвої. 7. Забезпечити заборону щодо носіння зброї з українськими громадянами буде неможливо. Вогнепальні поранення, смерті громадян, на жаль, це нас чекає.

При такому наполегливому лобюванні цього законопроекту, вбачаються явні і приховані вигоди (політична, соціальна, громадська, бізнесова, фінансова тощо), для певних політичних кіл, зокрема зарубіжних. По-перше, ймовірно комусь це треба, щоб був такий стан у державі, зокрема злочинності. Такою державою легше керувати, загнати її у боргову та іншу залежність. Щоб не розвивались власні галузі, наприклад, машинобудування, суднобудування, літакобудування, різноманітна промисловість тощо. Щоб державу накрила хвиля злочинності і вона, назавжди посіла місце другорядного порядку. По-друге, можливо панує такий непрофесіоналізм у державному управлінні, зокрема економічній, соціальній, політичній стратегії, що просто це не усвідомлюється. По-третє, це величезний бізнес, ціла галузь, індустрія. Це розгалужена мережа по Україні: ввіз (митниця), перевезення, охорона, продаж, ремонт, майстерні, обладнання, певні умови зберігання (сейфи, приміщення, сигналізація), мережа тирів, реєстрація, різноманітні перевірки, довідки, посвідчення про проходження відповідних курсів, довідки МВС, психіатра, нарколога тощо. У окремих випадках судові позови. В усьому цьому механізмі, буде і неофіційний обіг величезних коштів, тобто корупційна складова з усіма можливими негативними наслідками.

Переконані, у аналізованій ситуації в державі, несприятливих тенденціях, ще багато років, ми не вправі повертатись до розгляду цих питань, бо у іншому випадку, настануть непоправні негативні наслідки.

Список використаних джерел:

1. Лень В. В. Недержавні охоронні організації в Україні: детективна діяльність, інші функції та запобігання ними злочинності. Materiály XVI Mezinárodní vědecko - praktická konference «Moderní vymoženosti vedy - 2020», Volume 7 : Praha. Publishing House «Education and Science». С.43-47.
2. Дячкин О. П., Лень В. В. Окремі питання запобігання незаконному обігу зброї, бойових припасів, вибухових речовин та пристроїв в умовах особливого періоду. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2015. №2. С. 227-233.
3. М. В'юник, М. Карчевський, О. Арланова. Кримінально – правове регулювання в Україні: реалії та перспективи (аналітичні матеріали); упоряд. Ю.Баулін. Харків: Право, 2020. – 212с.
4. Преступность и правонарушения в СССР. Статистический сборник/ МВД СССР, Минюст СССР, Прокуратура СССР. М.: Финансы и статистика, 1991. – 128с.
5. Конституція України (із наст.змін.доп.). ВВР України.- 1996. №30.

Карманова Н. І.

кандидат політичних наук

викладач кафедри конституційного права та прав людини

Національної академії внутрішніх справ

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ
ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ (СТ. 115, 348 КК УКРАЇНИ)**

Відповідно до ст. 3 і 27 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини.

Основним безпосереднім об'єктом цих злочинів визнаються суспільні відносини щодо охорони життя та здоров'я особи. У концепції нашого дослідження ці відносини завжди зумовлені відносинами відправлення правосуддя й розглядаються як єдиний комплекс кримінально-правового захисту.

У кримінально-правовому значенні поняття «життя» визначається як біосоціальний процес існування людини, який триває у часі, має свій початок та свій кінець. Початком життя прийнято вважати такий етап фізіологічних пологів, коли новонароджений здатний до самостійного існування. Посягання на людський організм, який ще не відокремлений від тіла матері, не здатний до самостійного існування, не може кваліфікуватися як убивство. Моментом закінчення життя визнається настання біологічної смерті – безповоротні зміни в організмі потерпілого, після яких життя не поновлюється. Ці зміни перш за все виявляються в розпаді клітин головного мозку, який починається приблизно через 5–8 хвилин після припинення роботи серця і зупинки дихання. Здоров'я розуміють як фактично існуючий на момент заподіяння шкоди стан організму певної особи.

Щодо кримінально-правового розуміння поняття «особа», то воно достатньо повно сформульовано кримінально-правовою наукою. У цьому аспекті «особою в кримінально-правовому значенні слід розуміти людину (*homo sapiens*): громадянина України, громадянина іноземної держави, особу без громадянства, яка є біосоціальною істотою, індивідом і членом суспільства, сутність котрого полягає в сукупності суспільних відносин, який перебуває під захистом закону про кримінальну відповідальність України, життя і здоров'ю якого злочин завдає шкоди чи безпосередньо загрожує заподіянням шкоди». Закон про кримінальну відповідальність бере під свій захист життя і здоров'я будь-якої людини незалежно від її громадянства, стану здоров'я, віку, становища, яке вона посідає в суспільстві, етичних якостей, моралі, поведінки тощо.

Убивство є найтяжчим злочином проти особи. Суспільна небезпека вбивства полягає в тому, що заподіянням смерті іншій людині грубо ігнорується її природне, а тому невід'ємне право на одне з найкращих благ – на життя. Унаслідок вбивства життя втрачається безповоротно, що унеможлиблює відшкодування заподіяної потерпілому шкоди або компенсування її якимось замінником.

До надзвичайних ситуацій у виправних колоніях призводять не всі злочини проти життя та здоров'я особи. Більшість із них (учинені у бійці, на побутовому рівні, з помсти, під час вилученого власного майна з чужого володіння, з ревнощів тощо) не призводять до виникнення надзвичайної ситуації у виправній колонії і розглядають як вияви пенітенціарного рецидиву. Вони не розглядаються як надзвичайні події кримінально-правового характеру. І лише ті з них, які призвели або могли реально призвести до ускладнення оперативної установки до рівня екстремальної ситуації, тим більше до надзвичайної ситуації, цікавлять нас у плані нашого наукового дослідження.

Для досліджуваної категорії злочинів, окрім діяння, суспільно небезпечних наслідків та причинного зв'язку обов'язковими ознаками об'єктивної сторони є також обстановка і місце вчинення злочину. Саме ці дві ознаки об'єктивної сторони надають вбивствам, що вчиняються у виправних колоніях в обстановці надзвичайних ситуацій, значно більшого рівня суспільної небезпеки порівняно з подібними діяннями за відсутності цих обставин.

Місцем учинення злочину визнається певна територія, на якій учиняється злочин. Особливістю злочинів, що вчиняються в обстановці надзвичайних ситуацій є те, що вони вчиняються у виправних колоніях. Виправні колонії поділяються на колонії мінімального, середнього і максимального рівнів безпеки. Виправні колонії мінімального рівня безпеки поділяють на колонії мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання і колонії мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання. Окрім території виправних колоній, місцем учинення досліджуваної категорії злочинів можуть бути спецвагони під час транспортування засуджених, а також територія, прилегла до виправних колоній, у разі їх облоги і спробі зовнішнього проникнення на їх територію.

Специфіка діяльності та режиму різних установ виконання покарань впливає на визначення місця вчинення певних злочинів категорії, що досліджується. Наприклад, злісна непокора (ст. 391 КК України) не може вчинятися в арештних домах, виправних центрах та виховних колоніях, оскільки кримінально-виконавчим законодавством у цих установах не передбачено накладення стягнення в виді переведення до ПКТ (одиначної камери) або на більш суворий режим відбування покарання. Так само втеча з місця позбавлення волі (ст. 393 КК України) не може бути вчинена на території виправного центра.

Водночас убивство може бути вчинено на будь-якій території, відведеній виправній колонії. Тобто у співвідношенні місця вчинення

злочину та обставинки, в контексті встановлення суб'єкта злочину, визначальне місце належить обставинці вчинення злочину.

Суб'єктом умисного вбивства у установі виконання покарань може бути фізична осудна особа, якій виповнилось 14 років та яка відбуває покарання за раніше вчинений злочин в певній установі. Це може бути як рецидив, так і не передбачене законодавством сполучення необережних та умисних злочинів.

Співучасником злочину може бути й інша особа (наприклад, замовник із числа осіб, які перебувають на волі, замовив убивство засудженого). У такому випадку його дії мають кваліфікуватися як вбивство з посиленням на відповідну частину ст. 27 КК України як організатора вбивства чи підбурювача. У разі поширення надзвичайної ситуації на територію, прилеглу до виправної колонії, й участі в ній осіб не з числа засуджених, суб'єктом вбивства може бути будь-яка особа, яка вчинила вбивство в обставинці надзвичайної ситуації.

Як учинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб (п. 5 ч. 2 ст. 115 КК України), умисне вбивство кваліфікується за умови, що винний, здійснюючи умисел на позбавлення життя певної особи, усвідомлював, що застосовує такий спосіб убивства, який є небезпечним для життя не тільки цієї особи, а й інших людей. При цьому небезпека для життя інших людей має бути реальною (п. 9 Постанови).

Значну увагу вища судова інстанція приділила у своїй Постанові питанням кваліфікації вбивств у сукупності з іншими злочинами. Так, у разі «умисного вбивства або замаху на вбивство працівника правоохоронного органу чи його близьких родичів, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця дії винного кваліфікуються за ст. 348 КК України. Разом з тим, коли умисне вбивство зазначених осіб чи замах на нього вчинені за інших обтяжуючих обставин, передбачених ч. 2 ст. 115 КК України, дії винної особи додатково

кваліфікуються і за відповідними пунктами цієї статті», тобто за сукупністю ст. 348 та ч. 2 ст. 115 КК України відповідного пункту» (абз. 5 п. 12 Постанови).

Якщо ж винний, бажаючи вбити особу, яка виконує свій службовий або громадський обов'язок, помилково позбавив життя іншу людину, яка такого обов'язку не виконувала, його дії треба кваліфікувати за ч. 2 ст. 15 і п. 8 ч. 2 ст. 115 КК України як замах на кваліфіковане вбивство та за ч. 1 ст. 115 КК України, якщо не було інших обтяжуючих обставин.

Відповідальність за умисне вбивство заручника (п. 3 ч. 2 ст. 115 КК України) настає за умови, що потерпілий був заручником (тобто особою, яка була захоплена чи трималася з метою спонукати її родичів, державну або іншу установу, підприємство чи організацію, фізичну або службову особу до вчинення чи утримання від вчинення будь-якої дії як умови звільнення) і винна особа це усвідомлювала.

Дії кваліфікуються як умисне вбивство заручника незалежно від того, чи була винна особа причетною до вчинення злочину, передбаченого ст. 147 КК України. Разом із тим мотив такого вбивства повинен мати зв'язок із таким злочином (це можуть бути бажання спонукати зазначених у ст. 147 КК України осіб, установу, підприємство, організацію до вчинення чи утримання від учинення певних дій, помста за невиконання висунутих вимог, прагнення приховати захоплення чи тримання заручника або інший злочин, учинений під час їх здійснення, та ін.).

Дії особи, яка вчинила злочин, передбачений ст. 147 КК України, і умисно вбила заручника, мають кваліфікуватися за ч. 2 цієї статті за ознакою спричинення тяжких наслідків і за п. 3 ч. 2 ст. 115 КК України (п. 7 Постанови). Ці положення Постанови повною мірою стосуються і випадків вбивства представника влади, захопленого як заручника у разі вчинення злочину, передбаченого ст. 349 КК України.

Якщо вбитий заручник був працівником правоохоронного органу, або іншою особою, зазначеною у диспозиції ст. 348 КК, то дії винного слід кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ст. 348, 349 КК, а якщо вбивство було вчинене ще і за наявності обтяжуючих ознак, то до сукупної кваліфікації треба додавати ч. 2 ст. 115 КК України відповідного пункту. Дії особи, яка викрала людину, а потім умисно вбила позбавлену свободи особу кваліфікуються за сукупністю злочинів, передбачених ч. 2 ст. 146 та п. 3 ч. 2 ст. 115 КК України.

У разі вчинення особою, яка скоїла вбивство з хуліганських мотивів, ще й інших хуліганських дій, що супроводжувались особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом, учинене кваліфікується за п. 7 ч. 2 ст. 115 і за відповідною частиною ст. 296 КК України (абз. 3 п. 11 Постанови). Хуліганство й наступне вбивство особи, яка припиняла ці дії, належить кваліфікувати за відповідною частиною ст. 296 і п. 8 ч. 2 ст. 115 КК України (абз. 4 п. 12 Постанови).

З погляду на проблему кримінально-правового оцінювання вчинення умисних убивств у виправних колоніях в обстановці надзвичайних ситуацій було б цікавим звернути увагу на наукову дискусію з приводу посилення відповідальності за посягання на життя засуджених.

Деякі науковці вважають, що життя і здоров'я засуджених потребує більш ретельного кримінально-правового захисту ніж той, що існує зараз. Підвищена, порівняно з рештою громадян, «беззахисність» засуджених дала підстави деяким ученим запропонувати ввести підвищену відповідальність за вчинення злочинів як щодо осіб, які відбувають покарання, так і винними у вчиненні таких злочинів. Науковці вважають необхідним визнавати вчиненим при обтяжуючих обставинах вбивство особою, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, іншої людини, включаючи засудженого; умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, умисне заподіяння

середньої тяжкості тілесних ушкоджень, катування, насильницькі дії сексуального характеру, тілесних ушкоджень.

Із приводу посилення кримінальної відповідальності щодо осіб, які відбувають покарання у виправних колоніях, ураховуючи підвищену небезпечність особи винного, місця та обстановки вчинення злочину, можна погодитися з висловленими вище думками вчених. Але робити це з урахуванням особи потерпілого (в нашому випадку – засудженого), на наше бачення, недоцільно.

Убивство засудженого, що полягає у протиправному винному заподіянні смерті іншій людині, відбувається у виправній колонії, у якій усе життя засуджених підпорядковане суворо регламентованому розпорядку і триває під наглядом адміністрації, покликаної забезпечувати в числі інших завдань і безпеку ввірених їй осіб (як засуджених, так і персоналу). Незабезпечення безпеки засуджених – це наслідок неналежної роботи адміністрації виправної колонії, прорахунків і прогалин у забезпеченні порядку в установі.

Тому вважаємо, що буде вкрай несправедливо перекладати частину провини адміністрації виправної колонії на засуджених, які скористалися цим і вчинили злочини. Водночас такі обставини, що обтяжують відповідальність за умисне вбивство, як місце вчинення злочину (виправна колонія) та обстановка вчинення злочину (надзвичайна ситуація) мають бути відображені законодавцем як такі в законі про кримінальну відповідальність, а саме у ст. 67 КК України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. С. 141 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Останін В. О. Потерпілий від злочину, передбаченого статтею 136 КК України : кримінально-правовий аналіз. Юрид. часопис Нац акад. внутр. справ. 2011. № 1. С. 71.
3. Сундуоров Ф. Р. Лишение свободы и права осужденных в России. Тольятти : Изд-во ТолПИ, 2000. С. 86.

Марченко Т. Ф.

ад'юнктка кафедри кримінально-правових дисциплін

Луганського державного університету внутрішніх справ імені Едуарда

Олексійовича Дідоренка

м. Сєвєродонецьк, Україна

ПРОВОКАЦІЯ ЗЛОЧИНУ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ

Сьогодні в правозастосовчій практиці часто виникає ситуація, пов'язана з диференціацією провокації злочину правоохоронними органами та здійсненням негласних слідчих (розшукових) дій, зокрема, контролю за вчиненням злочину.

Це питання не втрачає своєї актуальності, оскільки як в Україні, так і за кордоном періодично з'являються «гучні» розкриття передачі неправомірних вигод деяким посадовим особам різних рівнів.

У більшості випадків ці події супроводжуються різними версіями про те, чи була провокація правоохоронними органами, або законним був контроль за вчиненням злочину.

Сторона оборони дуже часто наголошує, що окремі представники правоохоронних органів, щоб своїми активними діями штучно підвищити статистику та рівень розкриття злочинів, провокують вчинення корупційних злочинів, відкрито пропонуючи неправомірні вигоди та наполегливі відміни особи перед прийняттям це.

Сторона звинувачення, в свою чергу, не погоджується з такою позицією захисту, посилаючись на матеріали здійснення негласних слідчих (розшукових) дій, які санкціонували та документували здійснення контролю за вчиненням злочину.

Ця невідповідність позицій та відсутність чіткого консенсусу між сторонами кримінального провадження щодо розмежування контролю за

вчиненням злочину від провокації призвели до розгляду цього питання як Верховним судом (ЄС), так і Європейським судом Права людини (ЄСПЛ).

Тому для повного та всебічного вивчення цього питання необхідно розглянути його в контексті як положень чинного українського законодавства, так і правових позицій Верховного Суду та практики ЄСПЛ.

Кримінальний кодекс (КК) України у статті 370 [1] встановлює відповідальність за підбурювання хабара, тобто підбурювання, обіцянку чи надання неправомірної вигоди з метою викриття того, хто пропонував, обіцяв, надав цю вигоду.

Однак жодного засудження за статтею 370 Кримінального кодексу України не було знайдено у відкритому доступі, що свідчить про декларативний характер цієї норми.

Для оцінки ситуації необхідно проаналізувати рішення ЄСПЛ, зокрема рішення, прийняті ним у випадках:

- «Раманаускас проти Литви» (заява № 74420/01) [2];
- «Люди проти Швейцарії» (заява № 12433/86) [3];
- «Тейшейра де Кастро проти Португалії» (заява № 25829/94) [4];
- «Ванян проти Російської Федерації» (скарга № 53203/99) [5];
- «Калабро проти Італії» (заява № 59895/00) [6].

З вищезазначених рішень випливає, що, визначаючи, чи мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (право на справедливий суд) у зв'язку з провокацією злочину, ЄСПЛ оцінює ситуацію за ознаками підбурювання особи до злочину працівниками правоохоронних органів.

Так, Європейський суд з прав людини неодноразово у своїх рішеннях посилався на визначення провокації, зокрема, дане ним у рішенні у справі «Раманаускас проти Литви» [2]: «Провокація поліцією відбувається у випадках, коли правоохоронці або особи діють від їх імені, не обмежуються розслідуванням злочинної діяльності здебільшого пасивно, а впливають,

підбурюють до вчинення злочину, який би був вчинений інакше, щоб можна було встановити факт злочину, тобто отримати докази його здійснення та порушити кримінальне переслідування ...».

Визначаючи, чи правоохоронці обмежились переважно пасивним встановленням обставин можливого злочину, ЄСПЛ враховує два фактори:

- наявність підстав для здійснення відповідних заходів;
- роль правоохоронців у вчиненні злочину.

Згідно з усталеною позицією ЄСПЛ, державний інтерес не може бути використаний як виправдання для використання доказів, отриманих в результаті провокації поліції; національне законодавство не повинно дозволяти використовувати докази, отримані в результаті підбурювання державними агентами.

Що стосується ролі правоохоронців у вчиненні злочину, ЄСПЛ вивчає момент, коли вони почали здійснювати відповідні дії, щоб визначити, чи «приєднались» вони до злочину, який особа вже почала здійснювати без участі з їх боку.

Так, ЄСПЛ у своєму рішенні у справі «Тейшейра де Кастро проти Португалії» від 9 червня 1998 р. Зазначив: «... використання таємних агентів повинно бути обмежене та забезпечене гарантіями [4].

Суспільний інтерес не може виправдати використання доказів, отриманих шляхом підбурювання до такої діяльності представниками правоохоронних органів.

Якщо дії під прикриттям агентів, що спонукають особу до злочину, і ніщо не говорить про те, що воно було б вчинено без цього втручання, то такі дії агентів виходять за рамки допустимого і становлять провокацію. «

За час своєї діяльності Збройні сили прийняли низку рішень, що стосуються досліджуваної проблеми.

Зокрема, у постанові Касаційного кримінального суду Збройних Сил від 13 лютого 2018 року у справі No 646/6873/15-к [7] зазначається, що

«наявність рішення прокурора щодо контролю за вчиненням злочину є підлягає обов'язковій перевірці, а також аналізу підстав, відображених у ній, що зумовило його прийняття, оскільки воно справді має суттєве значення для визнання чи невизнання, згідно зі статтею 94 Кримінально-процесуального кодексу України, що належить, допустимі, надійні докази, які в рішенні обґрунтовують докази скоєних засуджених правопорушень».

Цей же суд у своєму рішенні від 6 березня 2018 року у справі № 727/6661/15-к [8] зазначив наступне: «Відповідно до вимог ЄСПЛ існує ряд критеріїв для обмеження провокації прийнятний рівень поведінки правоохоронних органів.

Під матеріальним критерієм розуміють наявність / відсутність значних матеріальних ознак, властивих провокації правоохоронних органів, а процесуальним критерієм є здатність суду перевіряти інформацію про передбачувану провокацію під час судового розгляду.

Тобто будь-яка інформація, що стосується наявного наміру вчинити злочин або скоєного злочину, повинна бути такою, що може бути перевірена, а державне обвинувачення повинно мати можливість на будь-якому етапі продемонструвати, що воно має достатні підстави для проведення оперативного заходу.

Отже, Верховний Суд у своїй практиці в основному керується позиціями ЄСПЛ щодо критеріїв розмежування провокації правоохоронних органів та контролю за вчиненням злочину.

Таким чином, можна виділити наступні критерії для розмежування контролю за вчиненням злочину та провокації правоохоронних органів:

– провокація допомагає людині вчинити злочин, чого б вона не зробила, якби правоохоронні органи або особи, що діють від їх імені, не сприяли цьому чи не впливали на його поведінку з цією ж метою насиллям, погрозами, шантажем;

– якщо дії агентів, що працюють під прикриттям, спонукають особу до злочину, і ніщо не говорить про те, що воно було б вчинено без цього втручання, то такі дії агентів виходять за рамки допустимого і є провокацією;

– кожен факт та подія під час здійснення контролю за вчиненням злочину повинні мати відповідні документальні докази, а тому такий контроль повинен бути належним чином задокументований.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. Редакція від 21.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 25.07.2021).
2. Справа «Раманаускас проти Литви»: рішення Європейського суду з прав людини від 05.02.2008. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/SO5138> (дата звернення: 25.07.2021).
3. Справа «Люди проти Швейцарії»: рішення Європейського суду з прав людини від 15.06.1992. URL: <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?AIdx=433> (дата звернення: 25.07.2021).
4. Справа «Тейшейра де Кастро проти Португалії»: рішення Європейського суду з прав людини від 09.06.1998. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/SO1246> (дата звернення: 25.07.2021).
5. Справа «Ваньянь проти Російської Федерації»: рішення Європейського суду з прав людини від 15.12.2005. URL: <https://www.srji.org/resources/search/27/> (дата звернення: 25.07.2021).
6. Справа «Калабро проти Італії»: рішення Європейського суду з прав людини від 21.03.2002. URL: <http://base.garant.ru/58160461/> (дата звернення: 25.07.2021).
7. Постанова Касаційного кримінального суду в складі ЗС від 13.02.2018 р. по справі № 646/6873/15-к. URL: https://protocol.ua/ru/postanova_kks_vp_vid_13_02_2018_roku_u_spravi_646_6873_15_k/ (дата звернення: 25.07.2021).
8. Постанова Касаційного кримінального суду від 06.03.2018 р. по справі № 727/6661/15-к. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/72670494> (дата звернення: 25.07.2021).

Чижиков О. О.

аспірант кафедри публічного та приватного права

Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського

м. Київ, Україна

**ДОСЛІДНИЦЬКА СТРУКТУРА ОБ'ЄКТУ ЗЛОЧИНІВ, ЩО
ВЧИНЯЮТЬСЯ ПОСАДОВИМИ ОСОБАМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ**

Останні три десятиліття в наукових колах не вщухає дискусія з приводу того, що саме слід вважати об'єктом злочину. Так, В.К. Глістін, М.Й. Коржанський, Б.С. Нікіфоров, А.В. Савченко, В.Я. Тацій і деякі інші вчені є знаними представниками теорії об'єкту злочину, як суспільних відносин [3; 8; 13; 14].

У рамках теорії, яка спирається на вищенаведену, об'єктом злочину визнаються правові відносини. Наприклад, О.М. Готін, розглядаючи кримінально-правові заборони в системі елементів правового регулювання, наголошував, що така заборона встановлюється для посилення або підтримки вже існуючих *правовідносин* (курсив наш – О.Ч.). Отже, вчиняючи злочин, особа посягає на певну групу суспільних відносин, які врегульовані нормами права, тобто – на правовідносини [4, С. 44]. У подальшому дану теорію у своїх дослідженнях розвивали М.О. Мягков [11, С. 27], С.Я. Лихова [10, С. 17-148] та деякі інші вчені.

Також у сучасній доктрині існують і альтернативні концепції. Їхнім підґрунтям стали теорії, сформульовані різними вченими кінця ХІХ – початку ХХ століття: об'єкт злочину – це певне благо, інтерес, суб'єктивне право, людина, норма права тощо. На рубежі 1990-2000-х років розглядалося бачення об'єкту, як правових благ (С.Б. Гавриш [2, С. 20]); охоронюваних кримінальним законом благ (інтересів) (А.В. Наумов [12, С. 180]); цінностей,

до яких відносяться і блага (П.С. Берзін [1, С. 19, 21]); соціальних цінностей (Є.В. Фесенко [16, С. 75]) тощо.

Не зменшуючи значення для науки та практики озвучених наукових концепцій, вважаємо за необхідне відзначити, що сприймаємо як повністю послідовний підхід, у межах якого об'єктом злочину визнаються саме суспільні відносини. Дана теорія опрацьована багатьма провідними вченими-криміналістами, є визнаною в науці взагалі та зокрема серед дослідників злочинів у сфері службової діяльності. [14, С. 20; 6, С. 40-41; 15, С. 16; 17, С. 12-13; 9, С. 16]

Разом із тим, підбиваючи проміжний підсумок викладеному, можемо констатувати, що одним із небагатьох положень, яке не заперечується прибічниками різних концепцій об'єкту злочину, є загальне визнання ним того, на що цей злочин спрямований – чому він завдає шкоди або створює загрозу її спричинення (у разі, наприклад, незакінченого злочину).

Розглядаючи питання об'єктів злочинів, що вчиняються посадовими особами місцевого самоврядування, які здійснюють нотаріальні дії, маємо визначитися із алгоритмом аналізу таких об'єктів за вертикаллю. Також відразу хочемо зазначити, що такою, яка найбільш детально дозволяє зрозуміти та охарактеризувати роль і місце даного елемента в системі складу злочину, є чотириланкова модель об'єкту злочину, обґрунтована М.Й. Коржанським більше сорока років тому в роботі, присвяченій об'єктові та предмету кримінально-правової охорони [7, С. 74]. До даної моделі входить загальний, родовий, видовий і безпосередній об'єкт злочину.

Для повноти аналізу наявної наукової кримінально-правової літератури слід зазначити, що після видання в 2011 році підручника з Загальної частини кримінального права колективом авторів, серед яких О.О. Дудоров, Б.Г. Розовський, Є.О. Письменський та інші вчені, у дослідженнях різних здобувачів зустрічаємо посилання на пропозицію

авторів цього підручника класифікувати об'єкти злочину (об'єкти кримінально-правової охорони) за вертикаллю на шість ланок:

- загальний об'єкт;
- типовий об'єкт;
- родовий об'єкт;
- видовий об'єкт;
- безпосередній юридичний об'єкт;
- фактичний об'єкт [5, С. 292-293].

Нажаль, подальшого розвитку вказаної концепції в літературі не знаходимо.

Розглядаючи питання кримінальної відповідальності посадових осіб органів місцевого самоврядування, які здійснюють нотаріальні дії, ми вважаємо за доцільне детально зупинитися на розгляді родового та безпосереднього об'єкту цих злочинів. Це пов'язано з тим, що загальний об'єкт злочину по своїй суті є таким собі ідеальним станом правопорядку в суспільстві. У реальному житті такий стан правопорядку не просто не існує, а він є об'єктивно недосяжним. Сама назва об'єкту цього виду вказує, що він є загальним – тобто спільним і однаковим для усіх діянь, які визнаються злочинними та визнаватимуться такими в майбутньому. Цей вид об'єкта не впливає на кваліфікацію, не допомагає відмежуванню одних кримінальних правопорушень від інших, не ідентифікує саме кримінальні правопорушення в сфері нотаріальної діяльності, які вчиняють посадові особи місцевого самоврядування.

Видовий об'єкт, займаючи проміжне місце в структурі об'єкту злочину між родовим і безпосереднім об'єктом злочину, із одного боку деталізує перший, а з іншого – сам уточнюється на рівні другого. На наш погляд, виділення його в структурі вказаної нами групи кримінальних правопорушень не відіграватиме вирішальної ролі та, що головне, не дозволить окреслити специфіку об'єкту саме вказаної групи протиправних

діянь. Разом із тим слід зауважити, що у своїх попередніх роботах ми відзначали, що на внутрішню структуру розділу XVII Особливої частини Кримінального кодексу України та, відповідно, розташування всередині нього різних статей, саме видовий об'єкт злочину має значний вплив (це стосується двох груп кримінальних правопорушень, які посягають на встановлений законом порядок службової діяльності та, які посягають на встановлений порядок здійснення професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг). Проте, під час структурування статей всередині розділу видовий об'єкт не було враховано, що, у першу чергу, дозволило зберегти нумерацію статей, які раніше існували в даній розділі Особливої частини КК України.

Що ж стосується родового об'єкту, то він допомагає виділити вказану групу злочинів із масиву передбачених кримінальним кодексом діянь, оцінити, чи вірно законодавцем визначений розділ Особливої частини Кримінального кодексу України для розміщення відповідних кримінально-правових норм. Тут треба наголосити, що до групи кримінальних правопорушень, які формують сферу нашого дослідницького інтересу, питань (окрім озвученого щодо врахування родового об'єкту у внутрішній структурно-логічній схемі розділу) немає – усі вони розміщують у відповідному розділі кримінального кодексу. Хоча задля об'єктивності маємо зазначити, що в чинному КК України пробіли з розміщенням кримінально-правових норм у розділах є. Наприклад, ст. 198 (Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально протиправним шляхом) традиційно перебуває в розділі VI Особливої частини (Кримінальні правопорушення проти власності), хоча родовим об'єктом цього кримінального правопорушення є відносини у сфері правосуддя.

Що стосується потреби в детальному аналізі безпосереднього об'єкту злочинів, що вчиняються посадовими особами органів місцевого

самоврядування у сфері нотаріальної діяльності, то саме на його рівні детально конкретизуються всі види суспільних відносин, яким указані діяння спричиняють шкоду або створюють загрозу її спричинення. Дана конкретизація досягається засобами, доступними через застосування доктринального доробку, присвяченого основну та додатковому об'єкту, а також обов'язковому та факультативному видам останнього.

Список використаних джерел:

1. Берзін П. С. Незаконне використання засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг: аналіз складів злочину, передбаченого ст. 229 КК України : Монографія. Київ : Атіка, 2005. 736 с.
2. Гавриш С. Б. Кримінально-правова охорона довілля в Україні. Проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального застосування. Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2002. 634 с.
3. Глистин В. К. Проблема уголовно-правовой охраны общественных отношений: (Объект и квалификация преступлений). Ленинград : Издательство ЛГУ, 1979. 127 с.
4. Готін О. М. Кримінальна відповідальність за випуск або реалізацію недоброякісної продукції в умовах ринкової економіки (проблеми теорії та практики): дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.08. Луганськ : Луганська академія внутрішніх справ МВС імені 10-річчя незалежності України, 2003. 214 с.
5. Кримінальне право. Загальна частина : Підручник / [А. С. Беніцький, В. С. Гуславський, О. О. Дудоров та інші]. Київ : Істина, 2011. 1111 с.
6. Коваленко В. П. Кримінальна відповідальність за зловживання владою або службовим становищем, вчинене працівником правоохоронного органу : дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2009. 233 с.
7. Коржанский Н. И. Объект и предмет уголовно-правовой охраны. Москва : Академия МВД СССР, 1980. 76 с.
8. Коржанський М. Й. Предмет і об'єкт злочину. Дніпропетровськ : Юридична академія МВС; Ліра ЛТД, 2005. 252 с.
9. Кравченко О. О. Злоупотребление должностными полномочиями: уголовно-правовая характеристика и предупреждение : дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.08. Владивосток : Дальневосточный юридический институт МВД РФ, 2004. 197 с.
10. Лихова С. Я. Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (розділ V Особливої частини КК України) : Монографія. Київ, 2006. 573 с.
11. Мягков М. О. Перешкоджання здійсненню виборчого права: проблеми кримінальної відповідальності : дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.08. Луганськ : Луганський державний університет внутрішніх справ, 2006. 196 с.
12. Наумов А. В. Российское уголовное право : Курс лекций в 2 т. Москва : Юридическая литература, 2004. – Т. 1 Общая часть, 2004. 496 с.
13. Никифоров Б. С. Объект преступления по советскому уголовному праву. Москва : Госюриздат, 1960. 229 с.

PLENARY SESSION

---

14. Таций В. Я. Объект и предмет преступления в советском уголовном праве. Харьков : Вища школа, 1988. 196 с.
15. Туркот М. С. Кримінальна відповідальність за зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем : дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2007. 201 с.
16. Фесенко Є. В. Цінності як об'єкт злочину. Право України. 1999. № 6. С. 75-78.
17. Хашев В. Г. Кримінальна відповідальність за зловживання владою або службовим становищем : дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.08. Дніпропетровськ, 2007. 259 с.

Поплавська А. В.

аспірант Міжнародного економіко-гуманітарного університету

імені академіка Степана Дем'янчука,

прокурор відділу Житомирської обласної прокуратури

**ОСОБЛИВОСТІ ОБ'ЄКТА ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З
НАДАнням ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ**

Визначення об'єкта злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, а також виявлення його значення є важливим для правильного розуміння природи цієї групи злочинів, їх ознак для цілей кримінально-правової кваліфікації та дає можливість обґрунтувати проведену в Україні диференціацію режимів кримінально-правового впливу на корупцію.

Визначення об'єкта злочинів у сфері службової діяльності та виявлення його значення є важливим для правильного розуміння природи цієї групи злочинів, їх ознак. Об'єктом злочину визначаються соціальна, політична сутність і суспільна небезпека діяння [1, с. 5]. За об'єктом злочину приховується справжня природа тієї чи іншої категорії злочинів, того чи іншого конкретного складу злочину, його спрямованість [2, с. 292].

Всі науковці згодні з тим, що об'єктом злочину є те, на що посягає злочинне діяння і що береться під охорону кримінальним законом, але на цьому єдність поглядів закінчується. Відомо, що найбільш поширеною є концепція, яка визначає об'єкт злочину через категорію «суспільні відносини», що своїм корінням сягає кінця XIX ст. [3, с. 139] та детально розроблена в радянській науці кримінального права. Незважаючи на серйозне наукове обґрунтування та перевірку практикою, у сучасній кримінально-правовій доктрині такий погляд на об'єкт злочину піддається інтенсивній критиці.

Михайленко Д.Г. пропонує позицію, за якою об'єкт злочину – це суспільні відносини, які охороняються Кримінальним законом від злочинних посягань та порушуються при вчиненні будь-якого злочину. Тут варто додати, що не будь-які суспільні відносини можуть бути об'єктом кримінально-правової охорони, а лише ті, що первинно врегульовані іншими галузями права, тобто є правовідносинами, що виключає із сфери кримінально-правової охорони ті відносини, що є антисуспільними. Кримінальне ж право, будучи субсидіарною галуззю, встановлює додатковий особливий механізм додержання правопорядку в таких правовідносинах шляхом загрози та застосування у визначених формах найбільш жорсткого виду юридичної відповідальності – кримінальної відповідальності [4, с. 522].

Беззаперечною перевагою концепції «об'єкт злочину – суспільні відносини» є те, що на даному етапі розвитку правової думки вона здатна найбільш повно (порівняно з іншими підходами) пояснити механізм порушення об'єкта вчиненим злочином. Серед різноманітних визначень суспільних відносин, що існують в науці, найбільш повним видається те, що розкриває їх як порядок взаємовідносин, взаємодії суб'єктів щодо задоволення своїх потреб та вирішення протилежних інтересів, який на певному етапі розвитку держави і суспільства сприяє вирішенню поставлених завдань [5, с. 45].

Згрупування злочинів у розділах Особливої частини КК проводиться, як правило, за родовим об'єктом, під яким розуміється група однорідних (схожих) суспільних відносин, які охороняються Кримінальним законом та на які посягає певне коло діянь [4, с. 521].

Відзначимо, що в науці питання про родовий об'єкт службової злочинності вирішується вченими по-різному. Так, наприклад, Ю. Александров, О. Дудоров, В. Клименко тощо [6, с. 548] вважають родовим об'єктом злочинів у сфері службової діяльності встановлений

законом порядок здійснення посадовими та службовими особами органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх апарату, об'єднань громадян, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності своїх повноважень.

У той же час, попри певні позитивні риси наведеної дефініції родового об'єкта, як-от включення до нього службових відносин не лише у публічному, але й у приватному секторі, маємо означити суперечливість розкриття родового об'єкта одночасно через категорії «посадові особи» та «службові особи», розмежування сутності та змісту яких досі залишається актуальним завданням кримінального права.

Крім цього, у кримінологічному аспекті слід звернути увагу, що зазначений родовий об'єкт злочинів у сфері службової діяльності загалом є подібним до об'єкта корупційних злочинів. Зокрема М. Мельник визначає їх об'єктом «встановлений порядок діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, авторитет цих органів, а також порядок реалізації службовими особами таких органів наданої їм влади та службових повноважень»[7]. При цьому, хоча певною мірою злочини у сфері службової діяльності та корупційні злочини й перетинаються, однак це аж ніяк не свідчить про тотожність даних категорій. З іншого боку, низка злочинів у сфері службової діяльності явно має корупційний характер, а тому цілком можливе поєднання окремих ознак родового об'єкта злочинів у сфері службової діяльності та корупційних злочинів.

Деякі вчені включають до родового об'єкта злочинів у сфері службової діяльності авторитет відповідних структур, з використанням влади (повноважень) яких і вчиняються такі злочини. З цього приводу В. Хашев окремо вказує, що частиною даного родового об'єкта є «авторитет державних і громадських організацій та інших структур, що розуміється як визнання, впливовість, престиж, якому за природою може заподіюватися шкода» [8, с. 20]. На думку А. Задорожного, в даному разі має йтися про

авторитет не тільки державних і громадських, але й муніципальних органів, який також зазнає шкоди у разі вчинення злочинів даної категорії у сфері службової діяльності в органах місцевого самоврядування.

Визнання авторитету частиною родового об'єкта злочинів у сфері службової діяльності підтримують й інші вчені, наприклад П. Матишевський [9, с. 501]. Зокрема, учений звертає увагу на те, що об'єктом злочинних посягань є авторитет не лише відповідних органів публічної влади, але й загалом підприємств, установ й організацій незалежно від форм власності.

Відмітимо, що у кримінологічному значенні авторитет певної владної чи управлінської інституції є соціально-психологічним явищем, що відображає досягнутий рівень правосвідомості, ставлення особистості, соціальних груп і суспільства в цілому до окремого інституту або влади. Злочини у сфері службової діяльності іманентно пов'язані з неправомірним нецільовим використанням службових повноважень усупереч інтересам служби, що ставить під сумнів такі основи авторитету владно-управлінських органів, як професіоналізм, добросовісність й неупередженість. Відтак А. Задорожний вважає за доцільне розглядати авторитет як один з елементів родового об'єкта злочинів у сфері службової діяльності[10].

Іншою не менш важливою складовою родового об'єкта злочинів у сфері службової діяльності поряд з авторитетом, на думку Т. Слуцької, виступає законодавчо визначена правильна діяльність державного апарату, апарату органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, окремої організації місцевого самоврядування, установи, підприємства [11, с. 30]. У даному разі слід акцентувати увагу на оціночному характері «правильності» діяльності тієї чи іншої установи, що для більш точного розуміння сутності родового об'єкта злочинів у сфері службової діяльності вимагає формулювання критеріїв оцінювання такої правильності. На думку А. Задорожного, така правильність, що полягає у нормальному, звичайному

функціонуванні певних владно-управлінських органів, нерозривно пов'язана зі спрямованістю діяльності й виконанням ними поставлених соціальних функцій згідно з суспільними інтересами. Так чи інакше, спрямованість даної діяльності на задоволення інтересів людини, суспільства і держави потребує відповідного об'єктивного оцінювання, критерієм чого може виступати лише визначення відповідності практичної діяльності конкретного органу законодавчо встановленим положенням.

Таким чином, щодо родового об'єкта злочинів у сфері службової діяльності має йтися не стільки про правильність, скільки про правомірність діяльності органів публічної влади, а також підприємств, установ й організацій. При цьому родовий об'єкт таких злочинів становить не сама правомірність діяльності певних органів й установ, а й пов'язані із нею суспільні відносини. У зв'язку із цим В. Хашев пропонує виділяти одразу два родових об'єкти - суспільні відносини, що визначають зміст правильної роботи апарату органів публічної влади та їх підприємств, установ чи організацій, а також відносини, що визначають і регулюють зміст правильної роботи апарату підприємств, установ чи організацій недержавних форм власності [8, с. 20]. З одного боку, не можна не погодитись із наявністю істотних відмінностей між відносинами, які виникають з приводу правильної (правомірної) діяльності органів публічної влади та приватних підприємств, установ і організацій. Критерієм диференціації у даному разі виступають інтереси, на задоволення яких спрямована діяльність вказаних інституцій.

З іншого боку, як вважає А. Задорожний, хоча правомірність (правильність) службової діяльності в публічному та приватному секторі й відрізняється за своїм змістом, проте вона все одно вимагає від службових осіб дотримання й виконання у процесі такої діяльності приписів відповідних правових актів. Отже, не відступ службової особи від суспільних, державних або приватних інтересів визначає сутність посягання,

а порушення нею правових засад діяльності службової особи (відступ від права, що охороняє такі інтереси), що має наскрізно спільну соціально-психологічну природу.

Відповідно до цього А. Задорожним пропонується виділяти єдиний родовий об'єкт злочинів у сфері службової діяльності - суспільні відносини, які становлять зміст правомірної діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських формувань, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, а також їх авторитет і ділову репутацію[10].

У свою чергу, Д. Михайленко зазначає, що найбільш точною є позиція, за якою об'єктом злочинів, передбачених розділу XVII Особливої частини КК, є встановлений нормами права порядок здійснення службовими особами та особами, які надають публічні послуги, своїх повноважень. Проте такий порядок є не чим іншим як соціальним зв'язком суспільних відносин, які охороняються нормами розділу XVII Особливої частини КК.

Із урахуванням цього, зазначені норми охороняють суспільні відносини, в яких реалізуються публічна (державна чи муніципальна) влада, приватне управління та публічні послуги, а також офіційні спортивні змагання, що складаються між визначеними Кримінальним законом спеціальними суб'єктами та будь-якими суб'єктами, прямо зацікавленими у результатах їх діяльності, у зв'язку з владними, управлінськими та іншими юридичними актами цих спеціальних суб'єктів, а також результатами офіційних спортивних змагань, змістом яких є встановлений нормами права порядок здійснення такими спеціальними суб'єктами своїх повноважень чи обов'язків.

Як вбачається із наведеного у зв'язку із введенням у межах розділу XVII Особливої частини КК відповідальності за протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань (ст. 369-3 КК) з 03.12.2015 року було значно розширено об'єкт його охорони.

Така складна структура родового об'єкта злочинів, передбачених розділом XVII Особливої частини КК, зумовлена суттєвою зміною моделі кримінально-правової охорони службової діяльності Законом України № 3207-VI від 07.04.2011 року. Цим Законом у КК була реалізована ідея диференціації кримінально-правової охорони служби у публічній та приватній сферах.

Д. Михайленко виділяє чотири окремі групи суспільних відносин, які покликані охороняти норми розділу XVII Особливої частини КК: 1) змістом яких є встановлений нормами права порядок здійснення своїх повноважень публічними службовими особами (інтереси публічної служби); 2) змістом яких є встановлений нормами права порядок здійснення своїх повноважень іншими службовими особами (інтереси приватної служби); 3) змістом яких є встановлений нормами права порядок здійснення своїх повноважень особами, які надають публічні послуги; і 4) змістом яких є встановлений нормами права порядок здійснення своїх обов'язків особами у сфері спорту [4, с. 523].

Наведений розподіл заснований на принциповій відмінності природи повноважень публічних та приватних службовців, їх значимості, а також особливостях повноважень осіб, які надають публічні послуги та які працюють у сфері спорту. Разом із тим, структура охоронюваних правовідносин та механізм порушення об'єкта злочинів, передбачених розділом XVII Особливої частини КК, є однаковими, що є чи не єдиною ознакою, яка зумовила поміщення цих злочинів в один розділ.

При вирішенні проблеми розмежування злочинів проти порядку управління та розглядуваної групи злочинів за родовим об'єктом слід враховувати, що якщо обов'язок діяти певним чином при скоєнні службового злочину покладається саме на службовця, то при скоєнні злочину проти порядку управління такий обов'язок вже стосується суб'єкта, на якого впливає діяльність державного (муніципального) органу.

Крім того, злочини проти порядку управління незалежно від суб'єкта відносин посягають на інші елементи (ознаки) державного (муніципального) органу, і не порушують його роботу через таку ознаку як здійснення функцій зазначеного органу, що може прямо зробити лише службова особа чи інший спеціальний суб'єкт.

Зазначене показує помилковість розміщення у межах розділу XV Особливої частини КК такого складу злочину, як підкуп працівника підприємства, установи чи організації (ст.354 КК), адже не складно побачити, що структура охоронюваних ст.354 КК правовідносин та механізм їх порушення, по-суті, є аналогічними тим, що охороняються нормами розділу XVII Особливої частини КК. Така помилка у розміщенні зазначеного злочину у структурі Особливої частини КК зумовлює неможливість встановлення порушення ним того об'єкту, який визначений законодавцем, а отже виключає можливість конструювання складу злочину у цілому.

Щодо безпосереднього об'єкта злочинів у сфері службової діяльності, то його визначення має ґрунтуватись на розумінні родового об'єкта з конкретизацією змісту конкретних суспільних відносин, що виступають об'єктом посягання. При цьому від безпосереднього об'єкта одиничного злочину у сфері службової діяльності слід відрізнити його об'єктивну сторону. Так, як відзначає Акрам Трад Аль-Фаїз[12], будь-яке використання службового становища службовою особою всупереч інтересам служби є безпосереднім об'єктом хабарництва. На нашу ж думку, тут ідеться вже про окремі форми об'єктивної сторони злочинів у сфері службової діяльності, а саме зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України).

Таким чином, об'єктом злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, можна визначити як суспільні відносини, які становлять зміст правомірної діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських формувань, підприємств, установ, організацій незалежно від

форми власності, осіб, які надають публічні послуги, а також їх авторитет і ділову репутацію.

Список використаних джерел:

1. Коржанский Н.И. Объект посягательства и квалификация преступления Волгоград : Науч.-исслед. и ред.-издат. отдел ВСШ МВД СССР, 1976, 120 с.
2. Утевский Б.С.Общее учение о должностных преступлениях. М.: Юрид. изд. Минюста СССР. 1948, 440 с.
3. Сенаторов М.В. Об'єкт злочину та його відображення в законі про кримінальну відповідальність Питання боротьби зі злочинністю. 2003. Вип. 7. с. 133-145.
4. Михайленко Д.Г. Поняття та структура об'єкта злочинів у сфері службової діяльності. Актуальні проблеми держави і права. 2012. Вип. 67. с. 521-531.
5. Чугуніков. І.І. До питання про предмет кримінально-правового регулювання. Вісник Верховного Суду України. 2000. № 6. с. 45-48.
6. Кримінальне право України. Особлива частина. Ю. В. Александров, О. О. Дудоров, В. А. Клименко та ін. за ред М. І. Мельника. 2-ге вид. К.: Атіка, 2008. 712 с.
7. Мельник М. І. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми протидії корупції : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 К, 2002. 506 с.
8. Хашев В. Г. Кримінальна відповідальність за зловживання владою або службовим становищем: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право» Д., 2007. 259 с.
9. Кримінальне право України (Особлива частина) : підручник за ред. П. С. Матишевського. К. : Юрінком Інтер, 1999. 892 с.
10. Задорожний А.А. Кримінально-правова характеристика злочинів у сфері службової діяльності. Право і безпека. 2012. №2(44). с. 105-110.
11. Слуцька Т. І. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені у сфері службової діяльності : навч. посіб. К. : КИТ, 2007. 164 с.
12. Акрам Трад Аль-Фаїз. Відповідальність за хабарництво за кримінальним законодавством Йорданії і України (порівняльно-правове дослідження): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право» К., 2002. 16 с.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО;
МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Івановська А. М.

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права*

Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

**КОНСТИТУЦІЙНА ЗАКОННІСТЬ: ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ
ПОНЯТТЯ**

Провідне місце в регулюванні суспільних відносин у будь-якій демократичній державі належить конституції. Вона здійснює правоутворюючу роль, є своєрідним центром правової системи і тому має вищу юридичну силу, пряму дію і застосовується на всій території держави. Приписи конституції повинні постійно і повсюдно здійснюватися без будь-яких винятків за підтримки не тільки органів публічної влади, а й громадськості. Дотримання і беззаперечне виконання її норм в правореалізаційному процесі є найважливішою умовою підтримки загального режиму законності в країні. Разом з тим, у самій конституції відсутній самостійний механізм реалізації. Вміщені в ній демократичні базові принципи, що відображають заборони, веління і вимоги до учасників суспільних відносин, реалізуються за допомогою всієї правової системи, всіх її елементів у взаємозв'язку і взаємодії [1, с. 113], серед яких велике значення набуває саме законодавство. Це зумовлює необхідність інтенсивної правотворчості як на загальнодержавному, так і місцевому рівні. На жаль, при цьому виникають серйозні проблеми, пов'язані імплементацією норм основного закону в поточне законодавство, в тому числі мають місце численні приклади видання нормативно-правових актів, що суперечать базовим (первинним) приписам [2, с. 147]. Враховуючи

вищевикладене, виникає потреба у дослідженні сутності категорії «конституційна законність».

Проблема конституційної законності є досить актуальною, однак, на жаль, у сучасній вітчизняній юридичній науці їй не приділяється достатньої уваги. Досить значну увагу питанням виділення конституційної законності із законності загальної приділялася в роботах представників радянської юридичної школи. Окремі автори підкреслювали невіддільність буття сутностей вказаних явищ в об'єктивній дійсності, а поділ їх вважали можливим лише з метою наукового пізнання. Інші заперечували необхідність самостійного вивчення конституційної законності в принципі, оскільки це, на їхню думку, могло призвести до протиставлення конституційних законів і правових актів, виданих відповідно до них. У багатьох роботах підвищена увага приділялася розробці розуміння конституційної законності як явища історичного і системного; встановлювалися і оцінювалися фактори, що безпосередній, а також опосередкований вплив на дотримання конституційних норм.

На сьогодні в загальній теорії права та теорії конституційного права питання конституційної законності досліджуються дуже рідко, у поодиноких наукових роботах та статтях, причому часто вчені не дають чіткого визначення цього поняття, обмежуючись загальними висловами щодо особливостей конституційної законності. Так, М. Вітрук зазначає, що «конституційна законність є реально діючою системою конституціоналізму, що забезпечує повну дію правової Конституції» [3, с. 534].

Більш чітке визначення досліджуваного поняття дає Ю. Ткаченко, який зазначає, що конституційна законність є універсальним правовим принципом конституційного ладу держави, на якому базується організація та діяльність всіх органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій та окремих громадян і визначає конституційну законність як загальну вимогу, що відображає потребу (необхідність) правомірної поведінки

(діяльності) всіх суб'єктів конституційно-правових відносин [4, с. 68]. Це означає, що прийняття, реалізація та застосування норм права повинні відбуватися тільки на основі конституції та законів. Свою конкретизацію принцип конституційної законності віднаходить в його загальнообов'язковості, гарантованості (забезпеченості), єдності та реальності, які чітко проявляються в діяльності органів державної влади. На думку вченого принцип конституційної законності розкривається у таких основних вимогах щодо: а) забезпечення повної і безумовної реалізації гуманістичного і демократичного потенціалу конституції; б) забезпечення верховенства конституції як основного закону держави та суспільства; в) реалізації безпосередньої дії норм конституції; г) забезпечення стабільності конституційного законодавства і практики його застосування [5, с. 887, 882].

А. Крусян визначає конституційну законність як систему реально існуючого права, яка передбачає наявність конституції, яка має правовий характер, її всеохоплюючу дію, верховенство у правовій системі, пряму дію на всій території держави, її забезпечення і охорону (захист) [6, с. 4-5].

Сучасні вітчизняні та зарубіжні науковці зазвичай розглядають конституційну законність як невід'ємну складову законності, яка в рамках загального режиму законності вимагає дотримання тільки базових норм. Так, С. Авак'ян конституційну законність визначає як правовий режим, що забезпечує реалізацію в діяльності держави, її органів, посадових осіб, громадських об'єднань, юридичних і фізичних осіб демократичних засад, правил державного і суспільного життя, закріплених у Конституції. Вчений вважає, що, з одного боку, конституційна законність виступає вищим шаром законності в цілому, при цьому особливого значення набуває її превентивний характер – дотримання норм Конституції при виданні актів і здійсненні дій усіма без винятку органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Конституційна законність, підкреслює він, починається не тоді, коли за допомогою рішень компетентних органів

забезпечується відновлення дії норм Конституції, а тоді, коли будь-які органи починають з дотримання Конституції та відповідності їй [7, с. 213-215]. Цю позицію підтримує Н. Колосова. Вона також звертає увагу на те, що конституційна законність повинна визначатися як превентивний фактор і забезпечуватися вже на стадії прийняття Основного закону, де і закладаються передумови її дотримання. Таким чином, вчена визначає конституційну законність як сукупність вимог до владних структур в процесі створення конституційних приписів, їх виконання [8, с. 29].

Окремі вчені вважають, що конституційна законність є одним з етапів існування законності, однак не первинним. Законність не залежить від прийняття конституції, а бере свій початок з моменту формування волі державоутворюючого народу про необхідність організації всього суспільного життя на підставі законів, що виражають його волю і інтереси. Саме для забезпечення реалізації цієї волі необхідна така суспільствознавча категорія як законність, яка, будучи сформована першопочатково в суспільній свідомості, надалі реалізується в конституції як установчому документі державно-організованого суспільства і за допомогою інших законів [9, с. 163].

З цією позицією важко погодитись, оскільки правовий характер суспільного і державного життя передбачає здійснення вимоги про беззаперечне дотримання і виконання правових норм, серед яких особливе місце відводиться саме нормам конституції, оскільки саме конституція, будучи основним законом держави, виступає мірилом втілення законності у всі сфери державного і суспільного життя. Остання умова і становить зміст категорії «конституційна законність». При цьому таке втілення прямо залежить від визнання і забезпечення правового характеру самої конституції; верховенства її в системі чинного права і на всій території держави і впливає на встановлення і підтримання в країні режиму конституційної законності [10, с. 45].

Безсумнівно, всі проаналізовані підходи до розуміння сутності категорії «конституційна законність» мають право на існування, деякі з них можуть беззастережно прийматися, з іншими можна не погоджуватися. На нашу думку під конституційною законністю слід розуміти політико-правовий режим, що складається в суспільстві в умовах забезпечення реального верховенства Конституції і полягає в неухильному дотриманні її основних (базових) приписів. Конституційна законність є ядром, вищим проявом законності у державному та суспільному житті. Вона володіє всіма властивостями, що притаманні законності в цілому, і в той же час вирізняється особливими, притаманними лише їй характеристиками, які у дозволяють вважати її вищим проявом законності.

Список використаних джерел:

1. Кравец И. А. Российская Конституция и конституционализация правового порядка (некоторые вопросы теории и практики). Журнал российского права. 2003. № 11. С. 113-124.
2. Івановська А. М. Конституційний контроль в системі державного контролю : теоретико-правові та праксеологічні засади : дис.... д-ра юрид. наук. 12.00.02, 12.00.07. Інститут законодавства Верховної Ради України, 2021. 511 с.
3. Витрук Н. В. Законность : понятие, защита и обеспечение. II Общая теория права: курс лекций ; под общей ред. проф. Бабаева В. К. Нижний Новгород, 1993. 540 с.
4. Ткаченко Ю. В. Принцип конституційної законності. Право і суспільство. 2013. № 6. С. 66-71.
5. Ткаченко Ю. В. Конституційна законність як принцип конституційного ладу. Форум права. 2010. № 4. С. 875-883. URL : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10tjvpkl.pdf>
6. Крусян А. Конституційна законність : правова доктрина та практика забезпечення і захисту в Україні. Митна справа. 2012. № 1 (79). С. 3-10.
7. Авакьян С.А. Конституция России : природа, эволюция, современность. 2-е изд. М. : Сашко, 2000. 528 с. С. 213-215.
8. Колосова Н.М. Обеспечение конституционности законности. Законность в Российской Федерации : коллектив авторов / ред. кол. : И. Ф. Демидов, А. Я. Сухарев, Ю. А. Тихомиров. Спарк, 1998. С. 27-47.
9. Раянов Ф. М., Минахметов Р. Г., Пономарев Д. А. Право и законность в демократическом обществе. М. : Право и государство, 2004. 200 с.
10. Івановська А. М. Законність, конституційна законність та конституційність як засади здійснення конституційного контролю : до питання співвідношення понять. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 1. С. 43-46.

ПСИХОЛОГІЯ

Главінська О. Д.

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри загальної психології та психодіагностики

Рівненського державного гуманітарного університету,

доктор філософії, бізнес-тренер, коуч-консультант

м. Рівне, Україна

Главінська Е. С.

завідувач навчально-наукової лабораторії педагогічної майстерності та

моніторингу якості вищої освіти

Національного авіаційного університету,

коуч, тренер

м. Київ, Україна

**МЕТОДИЧНА БАЗА ПСИХОСЕМАНТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ**

Психосемантика – це галузь психологічної науки, яка спрямована на вивчення генезису, будови та функціонування індивідуальної системи значень особистості. У цьому плані її пряме призначення можна сформулювати як спосіб виявлення особливостей суб'єктивного відображення людиною об'єктивного світу, те, що фактично складає зміст її свідомості (Леонт'єв, 1926). На думку О.В. Дробот, саме психосемантика забезпечує найбільш ефективно вивчення категоріальних структур індивідуальних свідомостей.

Психосемантика досліджує різні форми існування значень в індивідуальній свідомості: образи, символи, комунікативні і ритуальні дії, але, перш за все, словесні поняття. Такий широкий спектр завдань висуває

особливі вимоги до методичної бази, адже психосемантика спрямована на вивчення найбільш складних компонентів світогляду людини. Це обумовлює необхідність аналізу відповідної методичної бази, визначення її стану і перспектив подальшого розвитку.

Під значенням в психології розуміють зміст, який вкладається в той чи інший знак, сигнал, будь-який, що опосередковує реальний об'єкт чи ідею-символ (Семиченко, 1998).

Психосемантичні методи спрямовані на виявлення значень об'єктивних явищ, в якості яких можуть виступати як слова, так і предмети і явища, які відповідають певним видам значень. Основний пошук спрямований на визначення взаємовідностей між методом та видами значень.

Вчені виділяють такі найбільш розповсюджені методи (Шмелев, 1983):

1. Прямі методи психосемантичних досліджень.

а) Методи, що базуються на теорії референтних значень, тобто відношення між знаками і певними об'єктами.

б) Методи дослідження категоріальних значень, тобто, приписування належності конкретного об'єкту до певної смислової категорії:

- Метод асоціативного експерименту, під час якого здійснюється фіксація першої вербальної реакції досліджуваного на пред'явлене йому слово-стимул.

- Метод класифікації: досліджуваному надається певна множина об'єктів і пропонується роз'юшити їх на групи.

- Метод прямого шкалювання, коли досліджуваним оцінюється подібність значень стимулів за допомогою певної шкали.

- Метод тріадного порівняння: досліджуваному дається набір стимулів, з змісту яких випадково обирається певна трійка: потрібно

об'єднати їх за двома категоріями: два найбільш схожих та найбільш відмінних стимули.

в) Методи дослідження конотативних значень, спрямовані на виявлення ставлення досліджуваних до певних об'єктів:

- Метод семантичного диференціалу: об'єднує процедури шкалювання і фіксації контрольованих асоціацій. Певні стимули: поняття, образи, дії, ситуації, оцінюють за біполярними шкалами.

Методи непрямого дослідження семантики.

- Метод порівняння порогів відчуття чи суб'єктивної тривалості стимулів із різним семантичним навантаженням;

- Метод аналізу неусвідомлених угруповань стимулів при повному відтворенні при повному відтворенні запропонованого списку слів, що дозволяє реконструювати структуру певної ділянки семантичної пам'яті.

- Метод порівняння успішності відтворення слів чи категорій з пам'яті залежно від семантичної обробки.

- Метод визначення часу прийняття рішень щодо лексичного характеру стимулу.

Методи використання нейрофізіологічних корелят.

- Метод семантичного радикалу виявляє семантичну близькість досліджуваних об'єктів шляхом доведення факту переносу умовно-рефлексивної реакції з одного об'єкту на інший.

- Метод використання компонентів зумовлених потенціалів як індикаторів семантичного аналізу.

На сьогодні, методична база психосемантики розвивається за рахунок розробки інтегративних засобів отримання інформації, що характеризують не стільки смислові чи функціональні зв'язки між окремими словами чи об'єктами, скільки структуру свідомості особистості.

Новим психосемантичним змістом наповнюються і традиційні методики досліджень. Так, метод незакінчених речень дозволяє виявити не тільки референтний чи категоріальний зміст окремих понять, а і їх конотативне забарвлення, а також особливості загальної спрямованості особистості. В експериментальному дослідженні проведеному

В. А. Семиченко на студентах вищого навчального закладу, респондентам давались такі незакінчені фрази: «Сучасна молодь...», «Сучасне суспільство...», «Сучасна вища освіта» і т.д. Отримані відповіді структурувались за категоріями: «позитивне ставлення», «негативне ставлення», «нейтральне ставлення», «амбівалентне ставлення». Обробка результатів проводилась за двома напрямками: а) виявлення загальних тенденцій; б) загальна емоційна налаштованість окремих індивідів на спосіб оцінки життєвих подій (за характером переживань - позитивна, негативна, нейтральна; за стратегією оцінки - суперечлива, децентрована, відсторонена).

Було проведене емпіричне дослідження з використанням методу категоризації, спроектованого на методику оцінки здатності аналізувати інформацію, що використовується при вивченні мислення. Сутність методики в наступному: досліджуваним надається список з 6 пар слів, в кожній з яких закладено певне відношення між словами: 1) частка-ціле (вівця-стадо), 2) часткове-загальне (малина-ягода), 3) менше-більше (море-океан), 4) протилежності (світло-темрява), 5) причина-наслідок (отруєння-смерть), 6) синоніми (ворог-неприятель). Студенти повинні були самі визначити характер цих відносин. Надалі пропонувався список з 20 пар слів, поєднання 19 з яких здійснювалося за тими ж самими смисловими категоріями, що і у вихідному списку, а одне було «провокаційним», тобто містило категорію, яка не увійшла в еталонний список (це була пара «країна-місто», в якій було перевернуте співвідношення – «більше-менше»).

Отримані дані засвідчили наступне: 1) всі учасники, що брали участь в пошуковому дослідженні не помітили невідповідності «провокаційної пари» еталонному переліку; 2) лише 50% учасників продемонстрували високий рівень здатності до категоризації смислів, тоді як у 25% виявлено низький рівень здатності відкривати контекстні значення; 3) найбільшу складність мало для студентів розведення категорій «частка-ціле», «часткове-загальне», а також найменшу – «причина-наслідок» і «протилежності»; 4) виявлено, що стосовно категорії «синоніми» половина учасників успішно впоралися з її діагностикою, тоді як інша половина не змогли виявити відповідні зв'язки.

На сонові аналізу теоретичної бази методичної бази психосемантики, а також отриманих результатів емпіричного дослідження були сформовані наступні висновки:

1. Незважаючи на те, що психосемантика як галузь психології виникла відносно недавно, сьогодні вона базується на достатньо багатому арсеналі методів.

2. Методи, які використовуються в психосемантиці, містять як історично перевірені способи отримання психологічної інформації, так і нові експериментальні засоби, що базуються на відповідній технічній базі, що, безумовно, підвищує об'єктивність її досліджень.

3. Спостерігається зміна спрямованості методичних пошуків - перехід від орієнтації на виявлення локальних особливостей до наповнення психосемантичним змістом структур індивідуальної свідомості, інтегративних характеристик особистості.

4. Резервом розширення методичної бази психосемантики може стати пошук нових ракурсів використання вже відомих методик.

Список використаних джерел:

1. Дробот О.В. Психосемантична теорія свідомості у вітчизняній психології як основа психосемантичного дослідження. Актуальні проблеми асихології: Збірник наукових праць Інституту

PLENARY SESSION

психології ім. Г.С.Костюка НАПН України. Том X. «Психологія навчання. геретична психологія. Медична психологія. Вип. 25.- К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2013. С. 110-120.

2. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. М.: Политиздат, 1926. 262 с.
3. Шмелев А.Г. Введение в экспериментальную психосемантику. М., 1983. 157 с.
4. Семиченко В.А. Психологія спілкування. К.: «Магістр-S», 1998. 4 с.

Давидова О.В.

кандидат психологічних наук, доцент,

провідний науковий співробітник

науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення

Державного науково-дослідного

інституту МВС України

м. Київ, Україна

ПЕРЕМОВИНИ З ПРАВОПОРУШНИКАМИ: ПСИХОТЕХНОЛОГІЇ

Складна економічна та політична ситуація, соціальні проблеми та ескалація насильства загалом є маркерами нестабільного стану сучасного суспільства. **Чергові інциденти підтверджують думку про те, що, зокрема, від захоплень заручників не застрахована жодна держава, а Україна, проти якої сім років триває війна, й поготів.**

Світова практика засвідчує доцільність використання перемовин як ненасильницького способу боротьби з правопорушеннями у превентивних цілях. Перемовини поліцейських із правопорушниками спрямовані на схилення останніх шляхом застосування психологічного впливу до відмови від подальшої протиправної діяльності, активного сприяння в розкритті та розслідуванні правопорушень; розшук та затримання правопорушників; усунення заподіяної шкоди; отримання оперативної та криміналістичної інформації.

У теорії і практиці сучасного інструментарію впливу на індивідуальну та соціетальну психіку широкого застосування набувають психотехнології – сукупності теоретико-методологічних постулатів, методів, методик, технік, що *спрямовані на вирішення певної конструктивно сформульованої психологічної задачі*. Згідно з цим, технологія перемовин містить принципи, способи подачі позиції і тактичні прийоми взаємодії з опонентом [1, с. 13]. При тому доречним також вбачається розгляд низки сучасних

психотехнологій як елементів переговорного процесу. До них відносимо: діагностичні, психотерапевтичні психотехнології, психотехнології нормативного впливу, маніпулятивні психотехнології та спецтехнології. Діагностика завжди передує терапії словом, терапевтичні ефекти досягаються за умови врахування відповідних діагностичних результатів. У професійній діяльності поліцейських слово є основним «знаряддям» праці, а тому потрібний розвиток вмінь слухання та мовлення. Спецтехнології не застосовуються поліцейськими, проте потребують теоретичного ознайомлення задля розпізнавання їх в діях різних національних та міжнародних організацій та установ (зокрема, релігійних сект).

Вітчизняний і зарубіжний досвід свідчить, що ефективність використання можливостей переговорного процесу визначається рівнем професійної підготовки поліцейських, адже незнання основ психології, конфліктології та закономірностей перемовин збільшує ймовірність негативних наслідків у вигляді людських жертв [2, с. 128]. Тому актуальним напрямом удосконалення професійної підготовки поліцейських Національної поліції України є опанування психотехнології ведення перемовин. Цей процес передбачає формування у поліцейських необхідних професійно значущих особистісних якостей, оволодіння прийомами експрес-діагностики актуальних психічних станів і властивостей особистості, формування навичок ведення діалогу і здійснення психологічного впливу, практичного відпрацювання вмінь і навичок у модельованих і реальних умовах. Складність зазначеного процесу обумовлюється важкістю моделювання кризової ситуації, адже практично неможливо передбачити її реалії.

Підготовку осіб, що беруть участь в переговорах із правопорушниками, необхідно проводити диференційовано, комплексно і послідовно. Для даної категорії учасників переговорів повинна бути передбачена як базова, так і поглиблена програми навчання переговорній діяльності з подальшим підвищенням кваліфікації. Психологи

правоохоронних органів, психологи, соціологи, педагоги громадських організацій можуть виступати як фахівці-консультанти. Варто зазначити, що приймають повідомлення про події і часто виявляються першими офіційними особами, з якими правопорушники починають вести переговори, співробітники чергових частин. А від того, як почнеться переговорний процес, багато в чому залежить не тільки його динаміка, а й життя людей.

З огляду на те, що часто правопорушники вимагають участі у переговорах керівників різних рівнів і відомств, окремо необхідно передбачити програму з підвищення їхньої переговорної компетентності. Загалом кожен працівник правоохоронних органів може на практиці стикнутися з окресленою ситуацією. За таких обставин він повинен вміти швидко визначити можливі варіанти своєї поведінки, почати перемовини, спираючись на необхідний мінімум знань, компетенцій, що забезпечують ефективне їх ведення. У зв'язку із цим необхідна реалізація базової програми підготовки працівників правоохоронних органів до переговорної діяльності.

Аналіз зарубіжного досвіду кризових перемовин та можливості його використання в системі психологічного забезпечення поліцейських Національної поліції України *вимагає уважного ставлення дослідників. Так, група з регулювання криз Департаменту поліції Нью-Йорка використовує технологію, актуальну для застосування у напружених конфліктах [3]. Подібно до інтеграційних перемовин, у яких фахівець прагне створити спільні цінності для учасників, або перемовин з розподілу, де метою є максимізація своїх вимог, у перемовинах з правопорушниками працюють фахівці з найсучаснішою професійною підготовкою в галузі вирішення конфліктів, застосовуючи стратегічний підхід, що базується на поточному контексті. Концепція перемовин у діяльності поліції полягає в роботі з особою, яка перебуває у кризовій ситуації, для пошуку мирного рішення, яке раніше здавалося неможливим, для узгодження проблеми особи з необхідністю підтримувати лад у суспільстві загалом. Технологія*

перетворення кризової ситуації на перемовини зі співробітництва передбачає:

- по-перше, зниження напруження та укріплення довіри за допомогою відкритого діалогу;
- по-друге, діагностику ознак потенційної кризи;
- по-третє, роботу щодо створення спільних інтересів.

До основних принципів ведення перемовин поліцейськими у кризових ситуаціях відносять:

1. «Поговори зі мною». Відкриття каналів для спілкування з опонентом сигналізує про те, що його готові слухати, а це є невід'ємним першим кроком до встановлення контакту шляхом побудови довіри та прояву емпатії та може сприяє подальшому порозумінню.

2. Терплячість. Важливо не тільки надати партнерові можливість висловити переживання, але також виявляти терпіння й уникати передчасних висновків і квапливих кроків у напрямі завершення конфлікту. Терплячість означає прагнення до взаєморозуміння з метою впливу на дії опонента. Ігнорування цього принципу обмежує можливості психологічного впливу та знижує ймовірність вирішення ситуації мирним шляхом.

3. Активне слухання. Принцип, який використовується для побудови довіри і взаєморозуміння між учасниками та, окрім того, призводить до збору додаткової інформації, яка може стати в пригоді при організації діалогу з опонентом.

4. Повага. Активне слухання і терпіння – основні пункти тактики вирішення конфліктів *групою з регулювання криз Департаменту поліції Нью-Йорка*. Це призводить до того, що опонент відчуває, що його поважають, а його побоювання вислуховуються і вирішуються.

5. Спокій. Прояв спокою у кризових переговорах, можливо, є одним з найбільш важливих принципів, тому що він діє за механізмом емоційного зараження. Використання спокійного, розуміючого і

поважного тону допомагає опоненту зрозуміти, що альтернативний вихід існує.

6. Самосвідомість. Означає усвідомлення того, що поліцейський повинен встановити відносини з абсолютно незнайомою людиною, зберігаючи при цьому стратегічний і цілеспрямований характер свого спілкування.

7. Адаптивність. Передбачає здатність адаптуватися до мінливих обставин і реагувати на ці обставини таким чином, щоб зберегти побудовані з опонентом відносини, а отже наблизити перемовини до мети. Перемовини з правопорушниками не є стандартними, і шаблонне мислення для фахівця є неприпустимим.

Звісно, перемовини не є універсальною технологією, проте запропоновані позиції можуть бути застосовані у будь-якому сценарії. Не зважаючи на те, що перемовини з правопорушниками характеризуються емоційною напруженістю, аби зрештою досягти результату, вони все ж таки мають спиратися на довіру, взаєморозуміння та взаємоповагу.

Розгляд даної проблематики покликаний налаштувати поліцейських, що беруть участь у переговорному процесі, на здійснення ретельно спланованих, психологічно грамотних дій, зниження напруження та пошук виходу з глухого кута за допомогою спілкування, а також звернути увагу на необхідність організації спеціалізованого навчання фахівців з метою розвитку необхідних компетенцій до виникнення екстремальної ситуації. Неможливо надати універсальний рецепт для усіх потенційно можливих ситуацій – успіх у кінцевому результаті буде визначатися низкою чинників: детальністю розробленої технології, рівнем підготовки фахівця, його професійними та особистісними якостями тощо. Ніколи немає гарантій, що правопорушник відмовиться від протиправних намірів, але при грамотному веденні перемовин принаймні можна виграти час для підготовки спецоперації та укріплення гарантій збереження життя і здоров'я людей, що,

відповідно до Конституції України, визнається найвищою соціальною цінністю.

Список використаних джерел:

1. Захаренко Л. М., Давидова О.В. Психотехнології ведення перемовин із правопорушниками: метод. рекомендації / за заг. ред. О. І. Мотляха. Київ: Освіта України, 2020. 69 с.
2. Трояновський В. С. Тактична підготовка поліцейського до ведення переговорів із правопорушниками. Підготовка поліцейських в умовах реформування МВС України. 2017. С. 126–130.
3. Police Negotiation Techniques from the NYPD. Pon Staff. November 16th, 2020. URL: <https://www.pon.harvard.edu/daily/crisis-negotiations/crisis-negotiations-and-negotiation-skills-insights-from-the-new-york-city-police-department-hostage-negotiations-team/> (дата звернення: 24.02.2021).

Процик Л. С.

*кандидат психологічних наук,
науковий співробітник науково-дослідної
лабораторії психологічного забезпечення
Державного науково-дослідного інституту МВС України
м. Київ, Україна*

**МЕХАНІЗМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ
ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ**

В умовах реформування правоохоронних органів практика функціонування працівників поліції динамічно розвивається. Систематичний характер психоемоційних навантажень на когнітивну й емоційну сфери поліцейського, наявність екстремальних і ризиконебезпечних ситуацій міжособистісної взаємодії з різними верствами населення призводять до поступового посилення емоційних переживань, які впливають на адекватність сприйняття ситуації, оцінку загрози й вибір оптимальних способів реагування. Відповідно актуальним є формування в особистості працівників поліції тих структур, які відповідають за ефективне пристосування до навколишньої дійсності. Одними із таких адаптаційних систем є *механізми психологічного захисту*, які визначають суб'єктивний комфорт особистості в ситуаціях напруженості професійної та побутової діяльності.

Концепцію механізмів психологічного захисту особистості було започатковано в роботах З.Фрейда та його доньки А. Фройд. Вагомий внесок у дослідження проблеми механізмів психологічного захисту належить Ф. Басіну, Ф. Василюку, Р. Грановській, А. Захарову, М. Кляйн, Р. Лазарусу, Л. Мерфі, І. Нікольській, С. Романовій, Н. Сироті, В. Ташликову, Т. Ткачук, С. Фрайбергу, В. Чумаковій та іншим. Але до нині у психології не сформувалося єдиного підходу щодо функціонування механізмів психологічного захисту. Наприклад, Ф. Басін, Б. Зейгарник,

В. Мягер, А. Налчаджян, Е. Соколов пропонують розрізняти *патологічні* психологічні захисти і *нормальні*, які постійно функціонують у повсякденному житті та слугують звичайною складовою свідомості особистості. У свою чергу Ф. Василюк, Е. Кіршбаум, В. Роттенберг, І. Стойков, В. Ташликов та інші вважають психологічний захист однозначно непродуктивним, шкідливим засобом вирішення внутрішнього або зовнішнього конфлікту.

У сучасній зарубіжній психологічній науці широко розповсюдженими стали ідеї про *суміжності-полярності механізмів захисту* та різного ступеня їх *примітивності*. Захисні механізми, на думку Р. Плутчика, характеризуються протилежністю тою мірою, що і полярні емоції, які лежать в їх основі (радість – сум, страх – гнів, прийняття – відчуження, передбачення – подив). Таким чином, вісім базисних механізмів зводяться до *чотирьох біполярних пар (конструктивних – деструктивних)*: реактивне утворення – компенсація, витіснення – заміщення, заперечення – проекція, інтелектуалізація – регресія. Зв'язок між когнітивною оцінкою ситуації процесом захисту дало можливість вченому провести паралель між когнітивними процесами та окремими видами захисту, і створити *гіпотетичну шкалу примітивності-зрілості захисних механізмів*, яка у порядку зростання зрілості виглядає саме так: заперечення, регресія, проекція, заміщення, придушення (витіснення), формування реакцій, інтелектуалізація, компенсація [1].

Не зважаючи на розбіжності у поглядах щодо функціонування психологічного захисту особистості зазначені дослідники вважають, що всі механізми психологічного захисту допомагають особистості звести до мінімуму почуття тривоги, а їх *загальна мета* – послабити почуття страху та зберегти самооцінку.

Будучи механізмом здорової психіки, психологічний захист властивий всім людям, а його *корисний ефект* полягає в тому, що людина набуває

здатність до здійснення наміченого плану дій, незважаючи на можливі труднощі.

Шкідливий ефект використання механізмів психологічного захисту виникає у випадку, коли особистість є закритою не тільки для критики, але й для самокритики.

У процесі виконання своїх обов'язків, взаємодіючи з колективом, проживаючи різноманітні виробничі конфлікти, особистісні труднощі, працівник поліції зустрічається з ситуаціями, які можуть спровокувати виникнення професійного стресу. Реалізація механізмів психологічного захисту дозволяє зняти емоційну напругу, запобігти дезорганізації поведінки, адаптуватися в короткі терміни до нових соціально-психологічних умов [2].

Психологічний захист є складовою *професійно-психологічної готовності поліцейських*, яка є сукупністю якостей і властивостей особистості, що зумовлює стан змобілізованості психіки, настроєність на найбільш доцільні, активні та рішучі дії у складних чи небезпечних для життя і здоров'я умовах виконання службових обов'язків [3].

Таким чином, психологічні захисти у структурі професійної ідентичності поліцейського посідають важливе місце, оскільки вони сприяють адаптації особистості до власного внутрішнього світу, однак при цьому можуть погіршати адаптивність до зовнішнього соціального середовища.

Працівники поліції у своїй діяльності реалізують основні механізми психологічного захисту, а саме: заперечення, придушення, витіснення, проекцію, раціоналізацію, відчуження, заміщення, сублімацію або переадресацію [4].

Заперечення – ігнорування потенційно тривожної інформації, ухилення від неї за допомогою переорієнтації уваги. Небажана інформація не пропускається особистістю вже на вході приймаючої системи. Вона не зворотно втрачається для нього і не може бути згодом відновлена.

Придушення – блокування неприємної інформації або при її надходженні у пам'ять, або при виведенні з пам'яті при згадці. Воно здійснюється шляхом такого емоційного маркування інформації, яка утруднює подальше довільне її пригадування. Затримана інформація зберігається у певному вигляді та навіть може проявлятися в невротичних симптомах.

Витіснення являє собою фільтрацію мотиваційного компоненту інформації при перекладі її з пам'яті на вхід свідомості. Здійснюється заміна: неприйнятний мотив дій заміщується прийнятним. Водночас інші компоненти, що стосуються змісту дій та емоційної їх оцінки, при прийнятному мотиві можуть пробитися у свідомість і в такому вигляді усвідомлюватися.

Проекція є заміною у свідомості компонентів інформації, що стосуються приналежності до неприйнятних дій або якостей в собі самому, на приналежність цього вчинку або якості іншому конкретній особі: інформація усвідомлюється з підміною її приналежності. Витіснення і проекція запобігають усвідомленню.

В основі *раціоналізації* особистості є відфільтровування й заміна у свідомості одночасно двох компонентів інформації, що стосуються справжніх мотивів і оцінки непорядної дії або якості. Соціально неприйнятний мотив замінюється на соціально прийнятний. Аргументація соціальної прийнятності нового мотиву забезпечується мисленням, а корекція оцінки – емоційною сферою.

Відчуження являє собою відфільтровування компонентів інформації, що стосуються негативної емоційної оцінки власних непорядних дій або якостей та їх приналежності «Я». Вони не замінюються на інші, тому не відображаються у свідомості.

Таким чином, перериваються зв'язки між змістовною частиною інформації та її оцінкою. Людина не відчуває емоційного зв'язку деякого факту з власною дією або якістю, або втрачає зв'язки з іншими частинами своєї особистості.

Заміщення в структурі захистів особистості являє собою відхилення неприйнятної дії від вихідної мішені та спрямовує його або на іншу мішень, або в інший простір реалізації, наприклад, у світ фантазій, сновидінь.

Переорієнтація по типу заміщення – перенесення дії в інший план; зі світу реальних подій у світ подій у фабулі сновидіння, де реальні тривожні фактори маскуються символами. Упорядкування фактів у несвідомому стані являє собою динамічний процес. Відчуття оживають в образах, і чим сильніше переживання, тим яскравіше виражає їх образ.

Сублімація або переадресація (по типу заміщення) енергетичного потенціалу з сексуальних і агресивних реакцій на творчі зусилля. Об'єкти та способи реалізації сексуальних і агресивних імпульсів замінюються на прийоми й об'єкти докладання творчих зусиль. Захист реалізується за участю емоційної сфери. Переживання катарсису спричиняє перебудову самої системи цінностей особистості.

На відміну від інших видів захисту, вплив катарсису не призводить до зміни ставлення до локальної події або до зміни спрямованості дії під впливом сформованої системи цінностей, а в результаті надзвичайно сильного порушення емоційної сфери відбувається коригування ієрархії цінностей. Механізм захисту полягає у зміні масштабу значущості події [5].

Отже, вивчення особливостей функціонування механізмів психологічного захисту працівників поліції дозволить розширити, удосконалити та створити нові техніки для психологічної підготовки до дій у стресогенних екстремальних ситуаціях і психологічної корекції особистості правоохоронця. Пізнання власного психологічного захисту поліцейськими допомагає їм оптимально організувати свій досвід, усвідомлено створювати нові стратегії і модифікувати старі, тобто робити свою поведінку більш конструктивною.

Список використаних джерел

1. Plutchik R., Conte H. R. Circumplex Models of Personality and Emotion. Washington, DC: American Psychological Association. Timothy Anderson. 1997. P. 359-360
2. Долгова В. И., Кондратьева О. А. Психологическая защита: монография. М.: Издательство Перо, 2014. 160 с.
3. Забезпечення охорони праці та особистої безпеки в Національній поліції України : навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. д.б.н., проф. Грибана В.Г., к.ю.н. Глуховері В.А. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 212 с.
4. Андрушко Я. Психологічні захисти в структурі професійної ідентичності майбутнього працівника органів внутрішніх справ: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 276 с.
5. Романова Е. С., Гребенников Л. Р. Механизмы психологической защиты: генезис, функционирование, диагностика. Мытищи. : Издательство «Талант», 1996. 144 с.

CONTENT

GREETINGS

Mgr. Pavel Polían.....	3
Игорь Копотун.....	5

**ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ
І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ**

Ткач В. Ф.	7
РЕФОРМУВАННЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЯК УМОВА ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ З НАТО.....	7

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-
ВИКОНАВЧЕ ПРАВО**

Kopotun I. M.	13
THE GENERAL CHARACTERISTIC OF THE EXEMPTION FROM CRIMINAL LIABILITY FOR CORRUPTION CRIMES IN UKRAINE	13
Mgr. Pavel Polían.....	18
THE APPLICATION OF THE INSTITUTE OF THE EXEMPTION FROM CRIMINAL LIABILITY FOR CORRUPTION CRIMES.....	18
Рудик М. М.	25
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ	25
Лень В. В.	32
ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ: ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЇЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	32
Карманова Н. І.....	39
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ (СТ. 115, 348 КК УКРАЇНИ) ..	39
Марченко Т. Ф.....	46
ПРОВОКАЦІЯ ЗЛОЧИНУ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ	46
Чижиков О. О.....	51
ДОСЛІДНИЦЬКА СТРУКТУРА ОБ'ЄКТУ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПОСАДОВИМИ ОСОБАМИ ОРГАНІВ	

МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ	51
Поплавська А. В.	57
ОСОБЛИВОСТІ ОБ'ЄКТА ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ	57
 <u>КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО</u>	
Івановська А. М.	66
КОНСТИТУЦІЙНА ЗАКОННІСТЬ: ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ.....	66
 <u>ПСИХОЛОГІЯ</u>	
Главінська О. Д.	71
Главінська Е. С.	71
МЕТОДИЧНА БАЗА ПСИХОСЕМАНТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ	71
Давидова О.В.	77
ПЕРЕМОВИНИ З ПРАВОПОРУШНИКАМИ: ПСИХОТЕХНОЛОГІЇ... 	77
Процик Л. С.	83
МЕХАНІЗМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ	83
ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ	83

Scientific publication

CURRENT TRENDS OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH

COLLECTION OF ABSTRACTS

International scientific-practical conference

(Kunovice, Czech Republic, July 30-31, 2021)

Under the editorship of I. Kopotun, S. Petkov, P. Polián

Signed for printing 28.07.2021

Press: Tiskárna Grafema, s.r.o., Hranice, Česká republika